Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 156 (13951) | 1975 оной июлиин 5, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЮҺЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НЭГЭДЭХИ СЕССИ ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр, июлиин 4-дэ [Ул]аан-Үдэдэ Буряадай [А]ССР-эй юhэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси болобо. [С]ессиие депутадуудай дуу[ла]лалаар депутат, Социалис Ажалай Герой Ж. Б. [Ва]нкеев сессиие нээбэ.

Депутат Б. Б. Ямпилов [Вер]ховно Соведэй түрүүлэгшөөр, депутадууд Ж. Б. [Ва]нкеев, М. Ф. Васильева, А. Полторацкий, Е. Б. [...]жеева гэгшэд Верховно Соведэй түрүүлэгшын орлогшонороор hунгагдаба.

Сессиин үзэмжэдэ нимэ [асуу]далнууд табигдажа, баталан абтаба:

1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй мандатна комиссиие hунгалга.
2. Элидхэл ба мандатна комиссиин элидхэлээр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй тогтоол абалга:
3. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумые hунгалга;
4. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые эмхидхэн байгуулга.
5. Буряадай АССР-эй правительствые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведые эмхидхэн байгуулга;
6. Республика доторхи [...]ээ холбооной хүдэлмэри hайжаруулха, тэрэниие [са]шадань хүгжөөхэ хэмжээ тухай.
7. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй [...]ые баталалга.

Нэгэдэхи асуудалаар депутат А. Б. Бардонов түрүүлэгшэтэй мандатна комисси hунгагдаад, депутадуудай түлөөлэлгые шалгаhан тухай комиссиин элидхэл сонособдобо. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй 150 депутадууд бултадаа республикын конституциин, hунгалта тухай дүримэй үндэhөөр hунгагдаhан тухай депутат бүхэнэй hунгагшадаа түлөөлхэ бүрин эрхэ олоhон тухай тогтоол абтаба.

Хоёрдохи асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум нимэ бүридхэлтэйгээр hунгагдаба:

Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшээр депутат **Бато Семёнович Семёнов**.

Түрүүлэгшын орлогшоноор депутадууд **В. П. Убеев, Г. А. Галушевская**.

Президиумэй секретаряар депутат **И. Д. Черняков** hунгагдаба.

Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудые эмхидхэн байгуулха тухай асуудал зүбшэгдөөд, нимэ комиссинууд баталагдаа: хуули гаргаха дурадхалнуудые hанамжалха комисси, түсэблэлгын — бюджетнэ комисси, залуушуулай хэрэгүүдэй талаар комисси, промышленность, транспорт, хэлхээ холбооной комисси, барилга ба барилгын материалнуудай промышленностиин комисси, гэр байрын-коммунальна ажахын, болбосон түхэлэй болон харгы барилгын комисси, хүдөө ажахын комисси, арадай гэгээрэлэй, соёл болон спортын комисси, элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэмжын комисси, худалдаа наймаанай, нниитын эдеэ хоолой болон хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха комисси, байгаалиие хамгаалха комисси. Саг үргэлжын комиссиин гэшүүд нэгэн дуугаар баталагдаа.

Буряадай АССР-эй правительствын — Министрнүүдэй Соведэй түлөөлэлгээ дүүргэhэн тухай мэдүүлгэ сесси зүбшөөн абаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр депутат **Николай Бунинович Пивоваровые** сесси томилоод, правительствын бүридэлые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведые Верховно Соведэй баталамжада табихыень тэрээндэ даалгаа.

Верховно Соведэй сесси Н. Б. Пивоваровай дурадхаhан правительствын бүридэлые хаража үзөөд, Министрнүүдэй Соведэй нэгэдэхи орлогшые, орлогшонорые, министрнүүдые, правительствын бүридэлдэ ородог комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрые, управленинүүдэй начальнигуудые томилон баталба.

Зургаадахи асуудалаар депутадууд Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Л. И. Кораблевой элидхэл зүбшэн хэлсээд, тогтоол баталан абаба.

Һүүлшын асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй указ баталагдаба.

Энээгээр Буряадай АССР-эй юhэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай АССР-эй юhэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин зал соо. Үнинэй депутат, Социалис Ажалай Герой Ж. Б. Ванкеев сесси нээжэ байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Л. И. БРЕЖНЕВ В. БРАНДТТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Германиин социал-демократическа партиин Түрүүлэгшэ В. Брандттай июлиин 3-да уулзажа хөөрэлдэбэ.

СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондын договорто 1970 ондо гар табигдаhанай ашаар Советскэ Союзай ба Германиин Федеративна Республикын харилсаанай үргэдэлгэ Европодохи байдалай hайжаралгада ехэ үүргэ дүүргэээ гэжэ Л. И. Брежнев, В. Брандт тэмдэглээ. Советскэ Союз, ФРГ политическэ, экономическа, научно-техническэ, соёлой ба бусад асуудалнуудаар али алиндань ашатай туhатай харилсаа холбоогоо амжалтатайгаар үргэдхэжэ шадаха байна гэжэ договорой баталагдаhанhаа хойшо үнгэрhэн саг элирхэйлhэн байна. Совет Баруун Германиин харилсаанай нимэ хүгжэлтэ хоёр ороной арадуудай, Европын бүхы арадуудай үндэhэн аша туhада харюусана.

Федеральна канцлер Г. Шмидтын албанай хэрэгээр 1974 оной октябрь hарада Москвада ерээд байха үедэ абтаhан шиидхэбэринүүд шухала удха шанартай байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СДПГ-гэй Түрүүлэгшэ В. Брандт тэмдэглээд, эдэниие залан сэхээр бэелүүлхэ шухала гэжэ мэдүүлбэд.

Уласхоорондын асуудалнуудаар Л. И. Брежнев, В. Брандт hанамжануудаа хэлсэхэдээ, Европодохи байдалые hайжаруулха хараа түсэбүүдтэ онсо анхарал хандуулаа. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөөе энээндэ хабаатай гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар байгша оной июль hарада амжалтатайгаар дүүргэлгэ хоёр талын али алиндань ашатай туhатай харилсаае, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай Европын гүрэнүүдэй хорондохи олон талын харилсаае бэхижүүлхэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангаха таарамжатай байдал байгуулха юм гээд этигэн найдажа байhанаа мэдүүлбэ.

Арадуудай хоорондо этигэл найдабари түрүүлмэ оршон байдал хангаха хэрэгтэ партинууд, ниитын элдэб эмхинүүд ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглэгдээ. СССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанай hайжархын тула КПСС, СДПГ саашадаашье ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха юм гэжэ Л. И. Брежнев, В. Брандт мэдүүлбэ.

Уулзалга үнэн зүрхэнэй, бүтэмжэтэй hайн, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

ХАНИ ЁҺОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Германиин социал-демократическа партиин түрүүлэгшэ В. Брандтын ба тэрэнэй hамган Рут Брандтын хүндэлэлдэ июлиин 3-да Кремль соо сайлалга хэбэ.

Энэ сайлалга дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарёв, бусад тушаалтад байлсаба.

ФРГ-гэй талаhаа энэ сайлалга дээрэ СССР-тэ байдаг ФРГ-гэй элшэн сайд У. Зам, В. Брандтын өөрынь секретарь Р. Вилькe, СДПГ-гэй хэблэлэй таhагые хүтэлбэрилэгшэ Л. Шварц гэгшэд байлсаба.

Сайлалга дээрэ Л. И. Брежнев үгэ хэлээ.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ түрүүлэгшэ Вилли Брандт!

Хүндэтэ г-жа Рут Брандт!

Хүндэтэ нүхэд!

Таниие, г-н Брандт, өөhэдынгөө айлшанаар дахин хаража байхадаа, ехэ баяртайбди. Түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха хэрэгтэй өөрынгөө нэрые холбожо, 1970 оной августын 12-то баталагдаhан договор доро гараа табиhан политическэ ажал ябуулагша болоошо Таниие бидэ амаршалнабди. Түргэн хүгжэлтэтэй манай үе сагта табан жэл гээшэ энэ үйлэ хэрэгые мүнөө гансашье политическэ этигэл найдабариин зүгhөө бэшэ, мүн политическэ бодото байдалые хаража байгаад сэгнэхын тулада яhала горитойхон саг болоно. Манай баталhан договор Советскэ Союз болон ФРГ-гэй хоорондохи харилсаануудые hайжаруулха хэрэгтэ эрид эрьелтын бодото эхи hуури табяа бэлэй. Тиихэтэй хамта энэ договор хадаа мүнөөнэй уласхоорондын харилсаануудые бүхыдэнь hайжаруулха зам дээрэ шухала шата болоо.

Түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха зам дээрэ түрүүшын алхам хэхэнь ямар бэрхэшээлтэй байгааб, политическэ, мүн ухаан бодолой талаар ямар бэрхэшээлнүүдые дабажа гараха хэрэгтэй байгааб гэжэ бидэ таанадтай хамта hайн hананабди. Энэ зам дээрэ эхилhэн энэ хүдэлөөе манай оронуудтахи, мүн хилын саагуурхи үргэн ниитэ улад зон ямар ехэ урма баяртайгаар угтан абаа hэм гэжэ таанадтай хамта бидэ hананабди.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо үнгэрhэн жэлнүүдэй турша соо олохон гүрэнүүдэй хүсэлэл оролдолгын ашаар уласхоорондын оршон байдалай hайжарhаниинь арсалтагүй. Дэлхэйн дайнай түймэрэй аюул улам холо болгогдоно, хүн түрэлтэн бата бэхи эб найрамдал тээшэ алхамуудые хэжэ байна. Гүрэнүүдэй хоорондо ажал хэрэгэй талаар хэгдэдэг харилсаа холбоон түрүүшын эли бодо үрэ дүнгүүдые үгэбэ. Түгшүүрилтэ байдалые hуларуулхын түлөө тэмсэлдэ диилдэhэн гү, али диилэhэн гүрэнүүд гэжэ байдаггүй, хохидоhон гү, али харшалуулhан арадууд гэжэ байдаггүй гээд Советскэ Союз тоолоно. Түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха хэрэгтэ туйлагдаhан амжалта — наци бүхэнэйшье, бүхы хүн түрэлтэнэйшье амжалта мүн.

Европодо аюулгүй байдал сахиха, харилсаа холбоо хүгжөөхэ талаар зарлагдаhан гүрэнүүдэй Зүблөөнэй гурбадахи, түгэсхэхы шата hаяар болохо ёhотой. Тэрэнэй баталан абаха документнүүд манай түби дээрэ мүнөө болотор хэгдэhэн бүхы hайн юумэнэй эсэсынь болохо байна ха. Тэрээнтэй хамта энэ хадаа шэнэ зорилгонууд тээшэ Европын дабшаха саашанхи али бүхы талын дабшалтын эхин шатань болохо байха гэжэ бидэ тоолонобди. Энэ Зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые бэеүүлхэ тушаа хэгдэхэ хүдэлмэри хадаа мүнөө дээрээ арсалдаатай байhан асуудалнуудые гуримшуулхын тулада, гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ этигэлсэхэ ябадалые улам саашадань бэхижүүлхын, харилсаа холбоое улам үргэдхэхын тулада hайн эрхэ нүхэсэлынь болохо байна. Үгээ ойлголсоhон бүхы юумые үнэн сэхээр дүүргэхэ гээшэ шиидхэхы удха шанартай байха юм ааб даа.

Али бүхы ехэ хэрэг шэнги, түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха ябадал гансашье hайндэрнүүдтэй бэшэ, мүн юрын хүдэлмэриин үдэрнүүдтэй байдаг юм. Уласхоорондын томо хэлсээ баталхын тулада бага бэшэ хүсэ гаргаха хэрэгтэй. Зүгөөр энэ хэлсээе бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада мүн лэ бага бэшэ оролдолго, hайн hайхан дура зориг гаргаха хэрэгтэй бшуу. Уласхоорондын договор, хэлсээнүүдэй бодото байдалhаа уламжалан абтаhан бүри баян удхатай байхынь түлөө, уласхоорондын харилсаануудай хэлбэришэгүйгөөр улам бүри hайжаржа байхынь түлөө тэмсэхэбди.

Шэнэ юумэнэй мүндэлэн батажаха гээшэ үг удхаараа тэрэниие улам батадхахын түлөө тэмсэлтэй хододоо холбоотой байдаг юм. Энэ хадаа сэрэгэй хёмороонтой холбоогүй уласхоорондын харилсаанууд мэтэ тон шэнэ тиимэ юумэнэй мүндэлэн батажаха тушаа бүришье hаа, үнэн зүб болоно. Бодото байдалые хараад үзэебди. Мүнөөшье түгшүүрилтэ байдалые hуларуулха ябадалда эсэргүүсэн, үзэл сурталай болон политическэ элдэб эсын зорилгонуудтай нүлөөлхы ехэ хүсэнүүд тэмсэнэ. Тэдэнэр өөрынгөө сагые юрэл хүлеэгээд hуудаг бэшэ, мүн эдэбхитэйгээр тэмсэдэг байха юм. Хархис этэгээдүүдэй хара хүсэнүүдэй болон «хүйтэн дайнай» тала баримталагшадай түсэбүүдые таhалдуулха, Европодо ерээдүйн сагта амгалан байдал хангаха гээшэ политическэ партинууд болон организацинуудай, түгшүүрилтэ байдалые hуларуулгын үрэ дүнгүүдые сэгнэдэг бүхы хүнүүдэй хамтааран харилсадаг байха эрилтэ энэ зорилгые шиидхэхэ ябадал табина.

Манай бүхы уулзалганууд болон харилсаануудай үедэ үзэгдэhэн hайн hайхан дура зоригой, бэе бэеэ ойлголсолгын оршон байдалые Советскэ Союзда бидэ үндэрөөр сэгнэнэбди гэжэ Танда, хүндэтэ г-н Брандт, хэлэхыемни зүбшөөгыт. Мүнөөдэр бидэ Тантай хоёр политическэ партинуудай хүтэлбэрилэгшэд байжа уулзанабди. Манай партинууд өөhэдынгөө оронуудай политикые тодорхойлхо хэрэгтэ түрүүшын ээлжээнэй, зүгөөр адли бэшэ үүргэ дүүргэдэг юм. Бидэнэр үзэл сурталай талаар ондо ондоо хараа бодолтойбди, политическэ программатайбди. Тингэбэшье, СССР болон ФРГ-гэй хоорондохи харилсаануудташье, мүн Европодохи, дэлхэй дээрэхи оршон байдалдашье хабаатай орёо хүндэ олохон асуудалнуудаар үгээ ойлголсоhон байнабди.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ТҮГЭСХЭХЫ ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ АЛХАМУУД

ТҮРҮҮШЫН 80 ЦЕНТНЕР

[Т]АРБАГАТАЙ. Ленинэй [н]эрэмжэтэ колхоздо АВМ-04 [аг]регат хүдэлгэгдэжэ захал[а]ар хэдэн үдэр үнгэрбэ. [Тү]рүүшын 80 центнер но[гоо]ной гурил складта хадагалагдаба.

Калистрат Агафонович Патрахинай хүтэлбэрилдэг энэ агрегадай коллектив эбтэй этэйгээр ажаллана. Колхозой 3-дахи, 4-дэхи отделениин ажалшад халаахай, бургааhанай набша намаа суглуулжа, АВМ-04 агрегадай хүдэлгэгдэжэ байhан газарта зөөнэ. Тэрээгээр витамин элбэгтэй ногоохон гурил гаргагдажа, саарhан мэшээгтэ эюулэгдэжэ, харанхы газарта хадагалагдана.

Е. БОЛОНЕВА.

Улаан-Үдын аймаг.

БҮХЫ ХҮСЭН—ХАЙШАЛАЛГАДА

«Энэ табан жэл соо бүхы[д]өө 8219 центнер ноохо гү[ур]эдөө худалдажа, түсэбhөө [д]үүр 101 центнер «сагаан [ал]та» Эхэ орондоо үгэхэбди» [гэ]жэ Сэлэнгын аймагай Карл [Ма]рксын нэрэмжэтэ колхозой хонидой социалис уялга соо [бэ]шэгдэнхэй.

Урдаа табиhан зорилгоёо [амж]алтатайгаар дүүргэхын [ту]ла колхозой ажалшад нэн [тү]рүүн хонидойнгоо ноохо [hа]йнаар, нэгэшье гээлтэгүй[г]өөр хайшалжа абаха болоо. Ондоогоор хэлэбэл, ноохоо абхуулха бүхы 42,5 мян[г]ан хонидойнгоо тус бүриhөөнь 3,5 килограммhаа бага бэшэ ноохо хайшалха ёhотой.

Энэмнай хүнгэн бэшэ хэ[р]эг. Юуб гэхэдэ, нёдондо [ко]лхоздо хонин бүриhөө 3,4 [к]илограмм ноохон абтаhан [б]айгаа.

Байгша ондо ажахы «са[г]аан алта» хуряалгада хэр [h]айнаар бэлдээд, ямараар [э]хилгэхэ гээшэб? Энэ асуудалаар колхозой главна зоотехник В. Л. Пронькиндо [ха]ндаhан байнабди.

— Бүри июниин эхээр ноохо хайшалалгадаа бэлдэжэ [э]хилээ hэмди. Мүнөө хонидойнгоо ноохо 4 пунктда хайшалнабди. Тэдэнэй хоёрынь типовой пункт юм. Жэшээнь, Ташарта 64 оньhон машина хүдэлгэгдэжэ, 17,3 мянган хонидой ноохо абаха байна. Һамаг гэжэ газарта 48 машина хүдэлжэ, 14 мянган хонидой нэхы дэгэл тайлаха юм. Холо газарта зуhажа байhан отарануудтай хонидые байра дээрэнь хайшалхын тула нүүдэл пунктнуудые эмхидхээбди, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Гадна ноохоной шанар шалгаха, класс классаарнь илгаха ажалда дүршэлтэй бэрхэ хүнүүд табигданхай. Мүн ноохоной нарин утаhанайнь гарасые тодорхойлхо лабораторие даагша В. Ж. Батуева ажалаа шадамар бэрхээр эмхидхэнэ. Илангаяа тус лабораториин үүргэ мүнөө тон ехэ болонхой. Юуб гэхэдэ, хонишодой ажалай түлөөhые абтаhан ноохонойнь зэргээр бэшэ, мүн тэрэнhээнь гараhан сэбэр утаhанайнь хэмжээгээр үгтэхэ болоо ха юм.

Хайшалалгын пунктнуудта гол түлэб дүршэлтэй бэрхэ хайшалагшад, оньhон машинануудые заhаха, тааруулха хүнүүд табигданхай.

— Бүхы хонидойнгоо ноохо хүдэлмэриин 12 үдэртэ хайшалжа дүүргэхын тула адагынь 130—150 хайшалагшадые үдэр бүри хүдэлгэхэ болонобди. Аяар эдэ олон бэрхэ хайшалагшадые оложо табихамнай бэрхэтэй байна. Тиимэhээ диилэнхидээ дунда hургуулиин ахалагша классудай hурагшадые табиха баатай болообди. Тэдэниие урид хоёр үдэрэй курсада hургажа, дүршэлтэй хайшалагшадта hургахаар даалгаабди. Хонидой ноохо түргэнөөр, hайн шанартайгаар хайшалхын тула хайшалагшадые урмашуулха түлөөhэнэй гурим тогтоогообди. Жэшээнь, үдэр соо 30 хонидой ноохо hайн шанартайгаар хайшалжа абаа hаань — 3 түхэриг шан, 50 хонидой ноохо абахадань 5 түхэриг шан үгэдэгбди. Хүдэлмэриин 12 үдэр соо 750-hаа дээшэ хонидой ноохо абажа шадаhан хүндэ холодильник шан барюулагдаха юм, — гэжэ нүхэр Пронькин хэлэнэ.

Хонидой ноохоной хэр шанартайгаар хайшалагдаhые шалгажа байха арадай хиналтын постнууд эмхидхэгдэнхэй.

Энээнhээ гадна, тэндэ хүдэлжэ байhан хүнүүдые бүхы хэрэгтэй юумээр хангаха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа. Халуун эдеэн бэлдэгдэнэ, соёлой хүдэлмэрилэгшэд, агитаторнууд, пропагандистнар эндэ ходо ябажа байдаг болонхой. Һаhын hонин «Сахилгаан», «Дайшалхы хуудаhан» гэхэ мэтэ саг сагтаа гаргагдажа байдаг.

В. БАДМАЕВ.

Набша намаа бэлэдхэгдэнэ

Энэ жэлдэ адууhа малдаа тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ зорилго совхозой ажалшадай урда табигданхай. Сабшалан, таряалангай ургаса яhала hайнаар гаража байна.

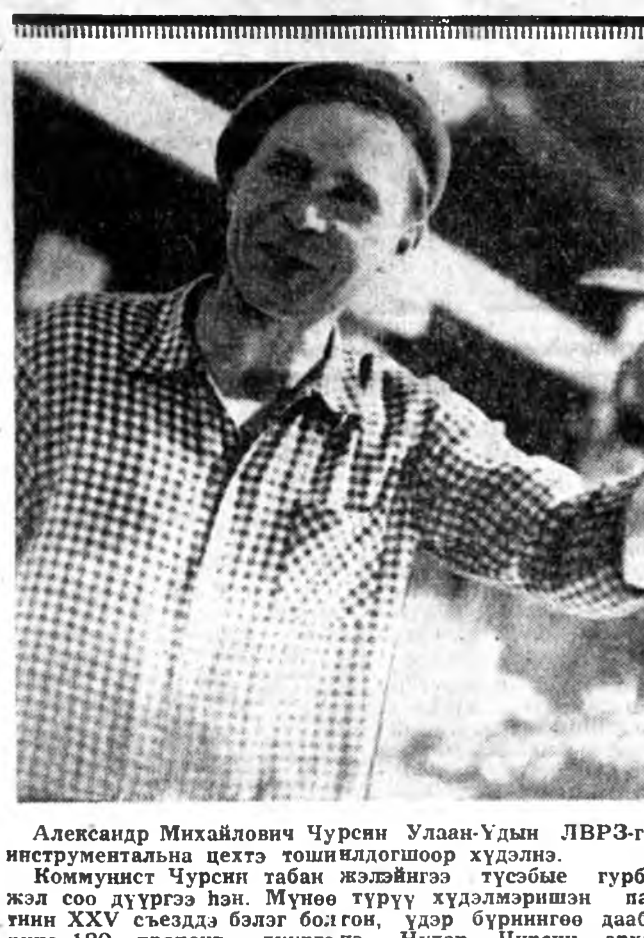
Июлиин 9—10 багаар үбhөө түүбэрилэн хуряажа захалхамнай. Түрүүлэн шугы бургааhан соогуурхи, намаг газарай ногоон сабшагдажа абтаха байна. Сабшалангай ургасаар багсаахада, мүнөө жэл 38 мянган центнер үбhэ бэлэдхэхэ түсэбтэй байбал, тэрэнээ 40 мянган центнертэ хүргэхэ хүсэлтэйбди. Үбhэ хуряалгын машина, хэрэгсэлнүүд бэлэн болонхой. Июлиин 14-дэ үбhэшэдэй бүхы звенонууд ажаллажа ороходо юм.

Үбhэндэ ороторoo бургааhанай набша намаа бэлэдхэхэ байнабди. Мүнөө түрүүшын 80 центнер набшаhа намаа суглуулагдажа, hүүдэр газарта хатаагдаа. Энэ хүдэлмэридэмнай Хүдэри-Сомоной эмхи зургаанууд ехэ туhа хүргэнэ. Эндэхи хэлхээ холбооной хүдэлмэрилэгшэд 50 центнер набшаhата тэжээл бэлэдхээд, түрүүлжэ ябана. Бүхыдөө энэ жэл 1500 центнер набшаhа намаа суглуулжа абаха байнабди.

Гадна 12.400 тонно силос, 900 тонно сенаж дарагдаха хараатай. Мүнөө кукуруза болон силосэй бусад ургамалнуудай гараса hайн. Силос, сенаж дараха траншейнүүд бэлэн.

Эдэ үдэрнүүдтэ ногооной гурил гаргаха АВМ-04 агрегат хүдэлгэгдэхөөр бэлдэгдэжэ байна.

Ю. КУЛИК,
Хүдэриин совхозой директор.

Александр Михайлович Чурсин Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй инструментальна цехтэ тошиилдогшоор хүдэлнэ.

Коммунист Чурсин табан жэлэйнгээ түсэбые гурбан жэл соо дүүргээ hэн. Мүнөө түрүү хүдэлмэришэн партиин XXV съездэдэ бэлэг болгон, үдэр бүриингөө даабариие 180 процент дүүргэнэ. Нүхэр Чурсин эрхим шанартай продукци гаргадаг юм. Тэрээндэнь өөрынь тусхай тамга табигдадаг. Гадна, Александр Михайлович ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ 1973—1974 онуудай социалис мүрысөөндэ түрүү hуурида гараа hэн. Мүнөөшье уридлан ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. М. Чурсин.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ уулзалга болобо

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев «Тейдзин» гэжэ фирмын президент Синдзо Оя толгойлогшотой Японой хэдэн фирмэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй делегацитай уулзаба. Үгээ ойлголсолгын оршон байдалда хани халуун хөөрэлдөөн болоhон байна.

(ТАСС).

КОСМОНАВТНУУДЫЕ ҮДЭШЭЛГЭ

Совет-американ онгосонуудай замбуулин соогуур ниидэлгэдэ хабаадаха совет экипажнуудай онгосын табигдаха газар руу июлиин 3-да ниидэн ошолгоор энэ өөрсэ шухаг туршалгада космонавтнуудай удаан саг соо бэлдэлгэ дүүрэбэ.

Энэ ниидэлгэдэ «Союз» гэжэ онгосые бүтээлгэдэ хабаадаhан мэргэжэлтэд, залан хүтэлхэ түбэй инженернүүд, космонавтнуудай түрэлхид, хани нүхэд Звездный хотодо ерэhэн байна.

Ниидэлгэдэ бэлдэhэнэйнь түлөө космодром ошохоёо байhан экипажнууд бултанда баяр баясхалан хүргөө.

Совет космонавтнуудые бэлдэхэ хэрэгые хүтэлбэрилэгшэ, авиациин генерал-лейтенант В. А. Шаталов, Бэлэдхэлэй түбэй начальник, авиациин генерал-майор Г. Т. Береговой экипажнуудтай хамта Байконур ошобо.

— Һургаhан хүнүүдтээ этигэн найданабди, — гэжэ Г. Т. Береговой хэлээ. — Гэбэшье эдэнэй гол шалгалта урдань байна. Июлиин 15-да 15 час 20 минутада «Союз» гэжэ онгосодо ниидхүүлхэ гэжэ захиралтын үгтэхэдэ, энэнь эхилхэ юм.

(ТАСС).

США-гай парламентаринар—Ленинградта

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Эндэ ерээд байhан США-гай сенадай делегаци Ленсоведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ июлиин 3-да хүрэбэ. КПСС-эй Ленинградска горкомой нэгэдэхи секретарь Б. И. Аристов, Ленинградай областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ А. Н. Шибалов, СССР-эй Верховно Соведэй депутадууд хөөрэлдөөндэ хабаадаhан байна.

***

Энэ үдэртөө США-гай сенаторнууд Смольнодо хүрэжэ, түүхын актова зал, В. И. Ленинэй кабинет ба таhалга-музейе хараба.

Эдэнэр Пискаревско мүнхэлэлгын газартахи Эхэ орон гэhэн хүшөөгэй дэргэдэ венок табяа.

ХАНИ ЁҺОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Манай оронуудай хоорондохи харилсаануудай гол түлэб яһала гэмгүйгөөр хүгжэжэ байһандань бидэ сэдьхэлээ ханангибди, энээниие нюухагүй байнаб. Хэдэ хэдэн һалбаринуудай талаар тодорхой һайн үрэ дүнгүүд түйлагданхай. Үнгэрэгшэ жэлэй октябрьда федеральна канцлер Г. Шмидттэй хэһэн хэлсээнүүд энэ талаар шухала удха шанартай. Вии байгаа, мүн бии болодог шиидхэгдээгүй асуудалнуудые бэе бэеынгээ аша туһада, эб найрамдал бэхижүүлгын, түгшүүритэ байдал һулаpуулгын зорилгодо тааруулан, амжалтатайгаар шиидхэхэ гэжэ хоёр талын саашадааа шье оролдоо һаань, дэлхэйн политикын оршомдо манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбооной үүргэ бүри дээшэлжэ болохо байна.

Баруун Берлин тушаа гаргагдадаг уршагта ябадалые һүжэрөөгөөгүй һаа, манай харилсаа холбоон имагтал шүүбэритэхэ бэлэй. Советскэ Союз тэрээнтэй һайн, ажал хэрэгэй холбоо барисаа тогтоохын түлөө, энэ городой гэмгүйгөөр ажамидархын, тэрэнэй хүн зоной хуулита эрхэнүүдые хүндэлхын түлөө тэмсэдэг юм. Бидэ дүрбэн талын хэлсээнэй али бүхы эрилтэ, заабаринуудые бүхы талануудай бэелүүлхын, хүндэлхын түлөө тэмсэнэбди, тиигээд имагтал иимэ үндэһэ һуури дээрэ Баруун Берлин хадаа өөрынгөө асуудалнуудые шиидхэжэ, арсалдаануудай эхин гуламта байхаяа болижо, эб найрамдалай ба түгшүүрилтэ байдал һулаpуулгын туһатай һайн хубинь болохо шадаха һэн гэжэ батаар этигэнэбди. Энэ асуудалда, бүгэдын хэлэдэгэй ёһоор, бусадшье хабаатай оронуудай иимээр хандадаг байхыень хүсэнэбди. Энэ хадаа сохом лэ бүгэдын аша туһада харюусаха һэн.

Хүндэтэ г-н Брандт!

Та иигээд манай орон соогуур аяншалжа байнат. Совет арад ямар үрэ ехэтэй зохёохы ажал эрхилнэб, шэнэ коммунис обществын байшангые өөрынгөө хүсэ шадалда ямар ехээр найдажа байгаад, эршэ хүсэтэйгөөр, бата найдамтайгаар байгуулнаб гэжэ Та мэдэрхэ байхат гэжэ һананаб. Манай хүнүүдэй бата бэхи эб найрамдал хүсэжэ байһыень, мүн СССР болон ФРГ-гэй хоорондохи һайн харилсаануудые улам хүгжөөхые эрмэлзэжэ байһыень Танай үшөө дахин ойлгожо абаха байһандатнай һэжэглэнэгүйб.

Германиин социал-демократическа партиин түрүүлэгшэ, манай айлшан г-н Вилли Брандтын ба тэрэнэй һамган г-жа Рут Брандтын элүүр энхэ ябахын түлөө энэ хундагые би үргэнэб.

Манай оронууд болон арадуудай хоорондохи али бүхы талаһаа хүгжэнги, һайн харилсаануудай түлөө!

* * *

Һүүлээрнь В. Брандт үгэ хэлээ.

В. БРАНДТЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ господин Брежнев!

Хүндэтэ госпожа Брежнева!

Даманууд, господанууд!

Советскэ Союзда айлшалхыемнай уриһанайтнай түлөө, бидэнэр тушаа мэнэ һаяхан хэлэһэн хани халуун үгэнүүдэйтнай түлөө минии һамган ба би Танда баяр баясхалан хүргэнэбди.

Бидэ эндэ байһандаа ехэ омог баяртайбди. Танда, господин Генеральна секретарь, мүнөөдэр хэһэн үнэн сэхэ хөөрэлдөөнэйтнай түлөө би баяр баясхалан хүргэнэб. Энэ хөөрэлдөөнэй үедэ бидэ имагтал хоёр талын асуудалнуудаар бэшэ, мүн Европодо хабаатай зарим тэды асуудалнуудааршье һанамжануудаа халан абалсаһан байнабди. Энэ мүнөөнэй уулзалга манай оронуудай хоорондохи харилсаануудай хүгжэлтэдэ оруулагдаха хубита болохо байха гэжэ би батаар этигэнэб.

Энэ уулзалга хадаа танигдаагүй хүнүүдэй уулзалга бэшэ юм. Гэхэ зуура, эдэ хэлсээнүүдые горитой ехээр хэжэ орохынгоо урда тээ бидэ нилээд ута зам дабажа гараха ушартай байгаа һэмди. Зүгөөр мүнөө энэ замайнгаа горитойхон хубиинь зэргэлжэ ябаад, мүн хамтаараан ябаад дабажа гараабди. Энэ хадаа амгалан ёһоор харилсалгын шата байгаа гэжэ би хэлэхэ байнаб. Дабшаха шэглэлнай зүбөөр шэлэгдээ, бидэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хараа шугам хэлбэришэгүйгөөр баримталнабди гэжэ батаар этигэһэнһээ сэдьхэлээ ханангибайнабди.

Бидэ, господин Генеральна секретарь, энэ дүрбэдэхи уулзалгаяа тэмдэглэхэ аргатай байнабди. Кремлиин Екатерининскэ зал соо Танай байлсахада, Танай хэдэ хэдэн нүхэдэй болон хүдэлмэрилэгшэдэй байлсахада, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Косыгин бидэ хоёрой, А. А. Громыко Вальтер Шеель хоёрой гар табиһан Германиин Федеративна Республикын ба Советскэ Союзай хоорондо договорой баталагдаһанһаа хойшо аяар табан жэл гүйсэхэнь.

1971 оной сентябрьда Крымдэ болоһон бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ бидэ өөһэд хоорондоо һанамжануудаа, дүй дүршэлөө халан абалсаа һэмди. Минии орон нютагайхидай диилэнхи олонхинь бэе бэеэ ойлголсохо, ажал хэрэгэй һайн харилсаа холбоо эрхилхэ дуратай байна гэжэ Та, господин Генеральна секретарь, 1973 оной майда Германиин Федеративна Республикада айлшалха үедөө үнэншэһэн байхат.

Харилсаа холбоо эрхилхэ, түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулха, эб найрамдал найдамтайгаар хангаха зорилготой политика шууд сэхээр, өөрын эгээл үнэн сэхэ хүсэл эрмэлзэлээр үргэлжэлүүлхэб гэжэ минии ээлжэ байһан тушаалда ороһон федеральна канцлер Гельмут Шмидт эндэ, Москвада, үнгэрэгшэ жэлэй намар ерээд байхадаа, Танине найдуулха аргатай байгаа. Тиигэжэ шухала энэ хэрэг дам залгаламжалагдаһан байгаа.

Табан жэлэй саада тээ бидэнэй эхилһэн хэрэг тактическашье, саг зуурыншье һанал бодолнуудаар табигдаһан байгаа бэшэ. Энэ хадаа үни удаан үе соо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан гол шухала шиидхэбэри байгаа бшуу. Манай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаанууд ямар туйлай ехэ удха шанартай гээшэб гэжэ бидэ батаар ойлгообди. Эдэ харилсаанууд 1970 онһоо хойшо улам һайжарха тээшээ хүгжэнэ. Энэ хараа шугамые дам саашадань үргэлжэлүүлхэ гээшэ хоёр ороной харюусалгатай ажал ябуулагшадай хамтын шиидхэбэри болог лэ.

Тиихэ зуураа, 1971 оной сентябрьда баталагдаһан дүрбэн томо гүрэнүүдэй хэлсээн урдынхидаал мэтэ горитой удха шанартай байһан зандаа. Генеральна секретарь бидэ хоёр энэ хэлсээе «нарин нягтаар сахиха ба гүйсэдөөр бэелүүлхэ» тухай формуло олоо бэлэйбди. Мүнөөшье энэл хэбээрээ ажал хэрэгээ эрхилхэ хэрэгтэй, тохёолдожо магад ойлголсоогүй ябадалнуудые энээндэ хабаатай бүхы талануудай аша туһада усадхаха хэрэгтэй гээшэ ха. Энэ талаар Танай хэлэһэн бүхы юумые, господин Генеральна секретарь, би һайнаар ойлгооб. Бүтэмжэтэй һайн тээшэнь Танай хэлэһэн бүхы юумые тус тус танануд ойлгохо байха гэжэ батаар этигэнэб.

Харилсаа холбоо эрхилһэн, эб найрамдал ашаг үрэтэйгөөр хангаһан үнгэрһэн табан жэлые хамтаараан эрьен харанабди. Бидэнэй хамтаараан зүрхэлэн зориһон тэрэ эхин зам хадаа бүхэдэлхэйн политическэ оршондо түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулха, хюдалгын ядерна буу зэбсэгэй нөөсые бага болгохо тухай хэлсээ хэхэ зам гаргалгада мүн лэ туһалһаниинь яһалашье эли бодо. Бидэ Европодо аюулгүй байдал сахиха, харилсаа холбоо бэхижүүлхэ Зүблөөндэ зам гаргажа үгөө һэмди. Энэ зүблөөн һаяын сагта дүүрэхэеэ байна. Европын (тэг) дунда зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тухай орёо хүндэ, мүн шухала хэлсээнүүдые хэхэ эрхэ нүхэсэл байгуулаа бэлэйбди.

Бидэнние урагшань дабшуулһанайнь түлөө баяр баясхалантай байха аргатайбди. Тиихэтээ хамта түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулха, эб найрамдал ашаг үрэтэйгөөр хангаха гэһэн политикын олон талын шата хадаа энэ замай эхинһээ хойшо мүнөө дээрээ тиимэ холо үшөө ошоодүй гэжэ яһала эли тодоор мэдэрнэбди. Хельсинкиие эсэсынь бэшэ, харин эхининь гэжэ би тоолоноб.

Бидэнэр урагшаа тэгүүлһэн дабшалтые харанабди, би тэрэнние амаршалнаб. Хэрбээ эсэсэй уг зорилгые хараадаа абаха болоо һаа, сэдьхэлээ ханаагүй байха ябадал мэдэрхэ үндэһэ баримта биил даа. Энэ хадаа юуб гэхэдэ, түгшүүрилтэ байдалые һулаpуулга, харилсаа холбооной хүгжэлтэ Европодошье һаань, һөөргөө тэхэришэгүй байха ёһотой бшуу. Энэ хадаа манай үеын зорилго болоно. Саашанхи нилээд ехэ дэбжэлтэ туйлаагүй һаа, түгшүүрилтэ байдал һулаpуулха хэрэгтэ хохидол ушаруулагдаха. Эхин дээрээ хэдышье хизаарлагданги байгаашье һаань, сэрэгүүдые болон буу зэбсэгүүдые хороонгүйгөөр бидэ урагшагүйдэхэ байнабди. Ерээдүйн сагташье дэбжэлтэ хадаа нилээд бэрхэшээлтэйгээр туйлагдаха байха. Бидэнэй голхороншьегүйгөөр байхамнай аргагүй байха. Би энээндэ батаар этигэнэб. Энэ хадаа бидэнние урданьшье гамнадаг, хайрладаггүй байгаа. Минии һанамжын ёһоор, бидэнэй тэмсэдэг эб найрамдалай хэрэг хадаа зориггүй, өөдэгүй ба аймхай хүнүүдэй зүгһөө хоротой уридшалан һанаашалга дахинаа түрүүлнэ. Эдэ хүнүүд өөһэдтөө болон өөһэдынгөө хэрэгтэ балай этигэдэггүй байха юм. Энээн тушаа би Европын зоной хэлсэдэг нэгэ оньһон үгые баримталдагби. Энэ оньһон үгэ, намда хэлэһэнэй ёһоор, Танай оронһоо гараһан гэдэг: айдаһаа хүрэлгэ өөрөө өөртөө хүүр малтадаг.

Хэрбээ айдаһаа хүрэлгын зам дээрэ гараа һаа, бидэ хосорообди. Теэд бидэнэй хэмнай һанаагаа зобонгүйгөөр эб найрамдалай шиидхэгдээгүй асуудалнуудые хараха байнаб?

Дүтын Зүүн зүгэй арадууд болон гүрэнүүдэй зэргэ оршохо ба харилсаха дура зоригоо элирхэйлэн мэдүүлһэнэйнгээ ашаар өөһэдынгөө амин шухала эрхэнүүд ба ерээдүйе хангахын тула өөһэдыгөө бэлдээгүй байхадань, тэдэнэй хэрэгтэ бүхы талануудай туһаламжа хүргэтэрнь энэ районой эб найрамдал аюултай зандаа үлэхэ байна.

Түүхэй эдэй асуудалнууд дэлхэйн экономикые доройтуулха аюулда хүргэнэ. Энээнһээ хэншье аша туһа абажа шадахагүй. Промышленна талаараа ехээр хүгжэнги ба багаар хүгжэнги гүрэнүүдэй хоорондохи кризисэй арсалдаанууд улам шангадана. Хэдэн миллион хүнүүдэй үлэн хооһон байдал ба үгырэлгэ улам түгшүүрилтэ байдал тохёолдуулна. Энэ хадаа бидэнние бултыемнай дайрана бшуу.

Бүхы дэлхэйн түлөө даагдаха харюусалга хубаагдашагүй юм. Ехээр хүгжэнги индустритай гүрэнүүд илангаяа ехэ харюусалга дааха байна. Тиихэлээрээ Германиин Федеративна Республика ба Советскэ Союз һүүлшын бэшэ харюусалга дааха болоно.

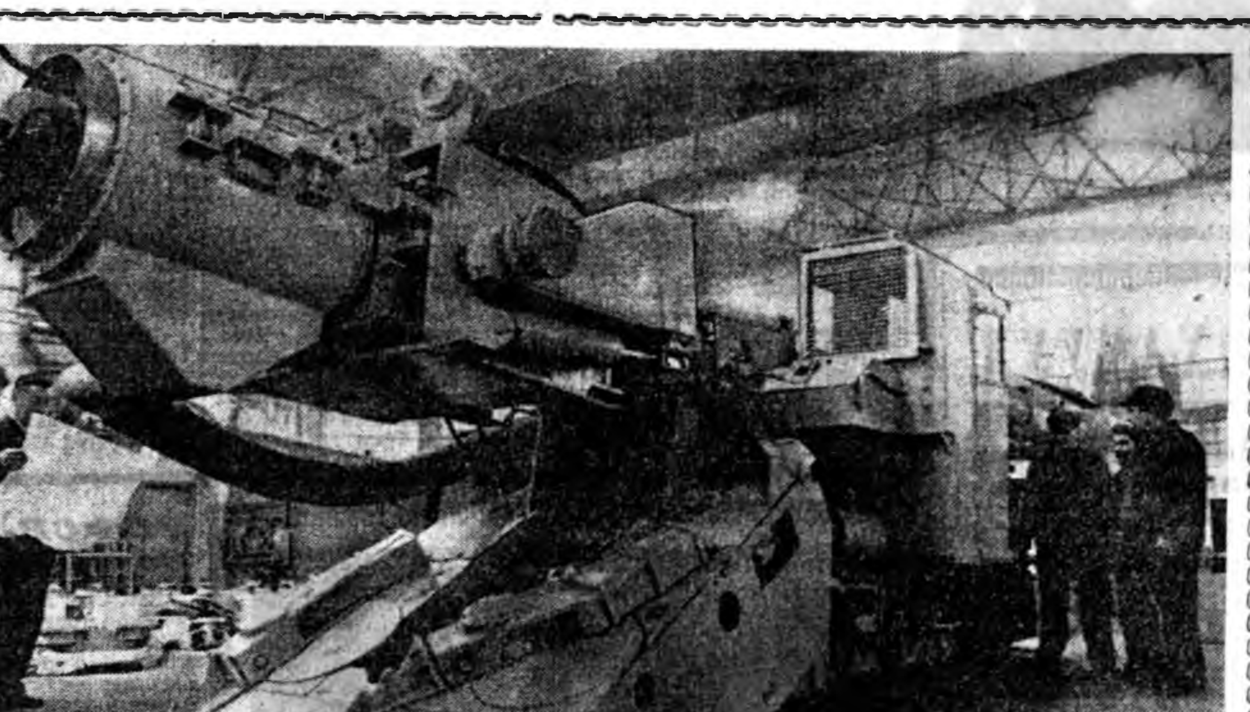
Та бидэ хоёр эндэ байлсаһан хүндэтэ нүхэдүүд иимэ байдалые бодотоор хаража байхадаа, энээнэй түлөө хамтын харюусалгые бүри ехэ хэмжээтэйгээр дааха уялгатайбди. Бидэндэ хабаатай ниитын байгуулалтанууд тад ондоонууд юм. Бидэнэй баримталдаг үзэл суртал хадаа эдэ байгуулалтануудые худхаха, холихо ябадалые тэсэдэггүй. Гэбэшье, хүн хадаа ухаансар ябуулгануудые эрхилхэ шадалтай юм гэжэ би тоолоноб. Хёмороонууд шиидхэгдэхэ байха гэһэн гол ёһонһоо уламжалан, бидэ ажаллаха ёһотой болонобди. Тиигэхын тулада эрэлхэг зориг хэрэгтэй, энээн тухай би хэлээ һэм, тэсэмгэй байдал хэрэгтэй, би энээн тээшэ өөрынгөө орон дотор байхадаашье, мүн дэлхэйн ондоо түбинүүд дээрэ ябахадаашье, уряалаа һэм.

Шиидхэгдээгүй асуудалнууд ба хёмороонуудые шиидхэлгын үльгэр жэшээ байгуулха гэжэ бидэ өөһэд өөһэдынгөө харилсаануудта һэдэһэн байгаабди. Европо хадаа эб найрамдалай район байжа шадаха гэһэн һанамжые бидэ тодорхойлжо эхилээбди. Бүхы дэлхэйе олон дахин хохидолдо оруулһан энэ түби хадаа ашаг үрэтэйгөөр харилсажа болохо байһые хүн түрэлтэнэй үмэнэ эли тодоор харуулжа шадаха юм. Энэ хадаа эб найрамдалай үндэһэ һууриинь үдэрһөө үдэртэ нэгэн доро бэхижүүлэгдэжэ байгаа һаань, туйлагдаха байна. Европын баруун зүгтэ тогтууритай байлгын баримта болохо бүлэглэл хүгжэнэ. Зүүн Европын гүрэнүүдэй харилсаа холбоон өөрынгөө хуули ёһонуудаар эрхилэгдэнэ. Һүүлшын жэлнүүдэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, эдэ үндэһэ һууринуудһаа уламжалан, хамтын ажал ябуулга эрхилхын тулада бэе бэеэ һэлгэжэ байгаад бэелүүлэгдэхэ арга нүхэсэлнүүд олдожо болохо байна.

Айдаһаа хүрэлгые дабан гаралга, эгээл энэ хадаа тус тус хүн бүхэнэй ажабайдалдахи, арадуудай ажабайдалдахи шиидхэхы зорилго мүн болоно. Энээниие туйлахын тулада, тус тустаа өөһэдынгөө хүдэлжэ байһан газарта хамтаараан хүдэлжэ үргэлжэлхэ шухала. Энэ хадаа амгалан үеын эрхэ байдалда, һайн һайхан сагта бүри залуу үетэндэ бидэнэй үгэхэ захяа заабари болодог лэ.

Энэ сайлалга хани халуун, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн байна.

(ТАСС).

Донецк хотодохи «Донгипроуглемаш» гэжэ эрдэм-шэнжэлэлгын туршалгын заводто хада газарай шулуунуудые һалгааха уһа шэдэдэг түхеэрэлгэ бэлдэгдэбэ.

Энэ машина 3—4 минутын туршада 1,2 литр уһа «буудажа», тэрэнь тон ехэ хүсэтэйгөөр шулуу буталдаг байна. Туршалгын үедэ табан миллиметр зузаан булад хабтагай сооро сохюулһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ түхеэрэлгэ.

АПН-эй фото

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭХЫ ЖЭЛДЭ БУРЯА[ДАЙ]

АССР ЕХЭ ЗОРИЛГОНУУДЫЕ ШИИДХЭЖЭ БАЙНА

РЕСПУБЛИКЫ[Н] ДОРЮУН АЛХА[М]

Манай корреспондентын асуудалнуудта КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВ харюусана

Буряадай АССР-тэ промышленность хурдан түргөөр хүгжэжэ байна. Мүнөө республикын индустриин онсо шэнжэнь юун гээшэб?

Түүхэтэ богонихон болзор соо республикын ажалшад хурдан түргөөр хүгжэжэ, ехэ алхам хэһэн байна. Революциин урда тээ гар үйлэдбэриин хэдэн жэжэ предприятиһаа гадна, промышленность гэжэ огто байгаагүй. Хүн зон гол түлэб ашаг шэмэ багатай мал ажал эрхилдэг байһан юм.

Мүнөө Буряад орон индустриальна хизаар болонхой. Республика дотор самолёдууд, электродвигательнүүд, тодо нарин приборнууд, гол мүрэнэй судданууд, цемент, шифер, хабсаргагдамал түмэр-бетон, шэл, сэмбэ, автомобилиин кранууд, мебель ба бусад олон арбаад зүйлэй продукци үйлэдбэрилэн гаргагдана. Буряадай АССР-эй ажалшад түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысэн, саашанхи хүгжэлтынгөө үндэһэ һуури табина. КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөн хаа хаанагүй дэлгэрнэ. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй турша соо Буряад ороной промышленна предприятинууд, даб дээрэ тоолон гаргаһанай ёһоор, 6 миллиард 800 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаха байна.

Республикын арадай ажахы электрижүүлэгдээ. Мүнөө үедэ Ильичэй лампочкын яларан носодоггүй нэгэшье һуурин тосхон Буряад орондо олдохогүй. Элшэ хүсэн хурдан түргөөр хүгжэжэ байна. Нёдондо жэл хүдөө ажахын үйлэдбэриин элшэ хүсэн 1,5 миллион мориной хүсэндэ хүрэһэн байха юм. Энэнь 1940 онойхиһоо 7 үлүүтэй дахин ехэ. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ 4509 километр утатай электро-дамжуулгын лининүүд, 104,3 мянган киловатт ампер хүсэтэй трансформаторна подстанцинууд баригдаа. Нютагай боро нүүрһэнэй нөөсэ баялигууд дээрэ хүдэлхэ проектээр 1 миллион 200 мянган киловатт хүсэтэй ГРЭС-эй барилга мүнөө Гусиноозерск хотодо үргэн дэлисэтэйгээр баригдажа байна.

Машина бүтээлгэ, металл болбосоруулга хадаа манай промышленностиин түрүү һалбаринууд болоно. Предприятинуудай шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр, программна жолоодолготой станогуудаар, автомат ба автомадшуу аргаар гагнаха түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Электронно-тоолон тодорхойлолгын техникэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Уһа сэбэрлэхэ мүнөөнэй һайн түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай түрүүшын ээлжээн, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг ехэ завод түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй үедэ ашаглалгада оруулагдаа. Забайкалиин апатидай комбинадай, жэлдээ 8,5 миллион эдлэл хэрэгсэл нэхэжэ гаргаха трикотажна фабрикын, ашагта магтамал шанаржуулдаг промышленностиин предприятинуудай барилга эхилээ. Байгал-Амарай түмэр замай баруун захын гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүниинь республикын хойто аймагуудай дэбисхэр дээгүүр гараха юм. Тиихэдэ эдэ километрнүүд эгээл хүшэр бэрхэшээлтэй байха. Хадые нүхэлэн түнхижэ, Нижне-Ангарск шадар 6,7 километр, Хойто-Муйска шэлэдэ 15-һаа үлүү километр утатай хоёр өөрсэ шухаг тоннель гаргагдаха. Шэнэ түмэр зам олон зуугаад жэл соо ойроо хүртөөгүй хэбтэһэн баялигуудые бүрин ашаглахада туһалха байна.

Хүдөө ажахытнай ямараар хүгжэжэ байнаб?

Сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье һаань, хүдөө ажахы бата найдамтайгаар урагшаа дабшана. Һая болотор Буряад ороной гансал хэрэглэдэг республика гэжэ тоологдодог байһыень тэмдэглэхэдэ, гайхалтай шэнгеэр үзэгдэнэ. Мүнөө республика продуктнуудаар эрилтэ хэрэглэмжэеэ бүрин хангажа, нилээд ехэ хубинень союзна жасада оруулдаг юм. КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй заабаринуудые бэелүүлэн, колхоз, совхозууд хүдөө ажахын үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэй болгохо, томодхохо талаар эршэмтэй хүдэлмэри ябуулна. Мал ажал индустриин үндэһэ һуури дээрэ табигдажа байна. Туд бүридөө 24 мянган толгой гахай үсхэбэрилхэ гурбан бүлэг барилга, оньһожоруулагдаһан 24 һүнэй фермэ 1975—1976 онуудта баригдажа, дүүргэгдэхэ ёһотой. 1,5 миллион нугаһа үсхэбэрилхэ Кабанскын нугаһанай фабрика энэ жэлэй эхиндэ ашаглалгада оруулагдаа. Туд бүридөө 250 мянган толгой галуу үсхэбэрилхэ Никольско ба Бэшүүрэй галуунай фермэнүүд, Загарайн бройлерно фабрика (2 миллион толгой), колхоз, совхозуудай эбэртэ бодо малай 22 фермэ эдэ жэлнүүдтэ ашаглалгада үгтэхэ юм.

Мүнөө республика дотор үнеэдые һаалгын 309 түхеэрэлгэ тодхогдонхой, гэбэшье эдэнь хаа хаанагүй бүрин ашаглагданагүй. Энэ талаар түрүү областьнуудай дүй дүршэлые саг үргэлжэ шэнжэлэн, халан абанабди. Тиин энэ гээгдэлнай һаяын жэлнүүдтэ зайсуулагдаха байха гэжэ һананабди.

Мүнөө үедэ ямар асуудалнууд гол шухала удха шанартайб?

Ходо ходо ган гасуур боложо, таряашадай хүсэлэл оролдолгые буруу һүргэнэ. Тиимэһээ газар таряалангаа мелиорацилха гээшэ бидэндэ гол шухала удха шанартай байна. Мүнөө Буряадай АССР-тэ 170 мянга шахуу гектар, тэрэ тоодо 40 мянган гектар таряалан, 130 мянган га сабшалан уһалагдана. Энэнь таряалангай 13 процент, сабшалангай 28 процент болоно. Хэрбээ Буряад орон Забайкалиин эгээл ганданги газар гэжэ хараада абабал, эды шэнээн уһалагдадаг газар хангалтагүй бага байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ 35 мянган гектар намаг налхитай газар хатаагдаа, түсэбтэ арбадахи табан жэлдэ үшөө 30 мянган га газар хатаагдахаар хараалагдана. Уһалууриин газарай талмайе — 600 мянган гектарта, хатаагдаһан газарай талмайе 200 мянган гектарта хүргэхэ аргатайбди.

Тиигэжэ тогтууритай һайн ургаса хангаха мелиорацилга хадаа тарян ажалай гол шэглэл болоно. Гадна, нүүдэл бүлүүрэй станцинуудай ашаар нуурнуудай, гол мүрэнүүдэй, сөөрэмүүдэй уһые үргэнөөр хэрэглэхые хараалнабди. Энэ жэлдэ иимэ 350 станци хүдэлнэ. Мүнөө эдэ гол түлэб овощ, корнеплод, ба олон жэлэй ургамалнуудай таригдаһан һайжаруулагданхай бэлшээринүүдые уһалалгада хэрэглэгдэнэ.

Байгаалиин баялигуудые сахин хамгаалха асуудалнууд Буряад орондо ямараар шиидхэгдэнэб?

Эдэ асуудалнууд бидэнэртэ айхабтар ехэ удха шанартай юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, республикын газар дайдын ехэнхи хубинь Сибириин эрдэни зэндэмэни — Байгал нуууртай хилэлжэ, тэрэнэй уһые сахин хамгаалха зонодо ородог байна. Байгал шадархи байгаалиин нөөсэ баялигуудые гамтай [...] ашаглаха тухай К[...] ЦК-гай, СССР-эй М[...]нүүдэй Соведэй то[...] хүтэлбэри болгон [...]бди. Табан жэлэй тур[...] уһа сэбэрлэхэ 44 [...] хэгдээ. Эдэмнай пром[...]ностьда хэрэглэгдэһ[...] сэбэрлэхэ түхеэрэ[...] болоно. Гол мүрэнүүд[...]до урадхуулха ябад[...] хаанагүй болюулагда[...] галай ба гол мүр[...] эрье шадараархи 1,5 [...] километр газарһаа [...] сэбэрлэгдэн абтаһан [...] Модо отолхо шэнэ гү[...] тогтоогдоо. Нара, һал[...] газарай хүрьһэнэй н[...]тай тэмсэхэ ехэ хүд[...] үнгэргэгдэнэ. Эдэ [...] Байгал дээрэ олзобор[...]дог гол загаһан о[...] түрьһээ хаяха байга[...] таарамжатай һайн га[...]дые һэргээхэ арга [...] юм.

Тэрээнһээ гадна, [...] хилмэ гэхэ мэтын үн[...]гаһадые хэмэл аргаар [...] бэрилгэдэ ехэ анхарал [...]дуулагдана. Большеоре[...]скэ, Чивыркуйска заг[...] заводууд баригдаад хү[...] байна. Сэлэнгын, Бар[...]най загаһа үсхэбэр[...] заводууд баригдажа ба[...] Түсэбтэ арбадахи табан [...]дэ Нижне-Ангарскын [...] үсхэбэрилгын ехэ зав[...]ригдаха юм. Эдэ бүхы [...]дууд жэлдээ 4,5—5 [...]лиард түрьһэ инкуб[...] һуулгаха, заводуудай [...] хубинь саашадаа жар[...]нуудые үсхэбэрилэн ех[...]гохо байна. Мүнөө 1 [...]лиард 300 миллион тү[...] инкубаторто һуулгагда[...].

Үйлэдбэриһөө гад[...] байдалда ямар амжалт[...]лагдаа гээшэб?

Һургуулиин наһа [...]гүй үхибүүдэй эмхи [...]нуудые үргэдхэлгэдэ е[...] харал хандуулнабди. Ре[...]ликын бүхы ажахы[...] гурбанай нэгэ хубинь [...]реэн сүүдхэдээ хүд[...] хүүгэдэй саадуудтай [...] һуурин тосхонуудһаа [...] ажаһуудаг малшадай [...] бүүд нэн түрүүн эдээн[...]тадаг. Энэнь түрэл[...] анхарал оролдолгыень [...]гаажа, һайнаар хүдэлх[...] туһалдаг байна. Саадта[...]һан үхибүүд һайнаар [...]жүүлэгдэнэ (хүгжэмшье [...]годог болоно). 1977 он[...]тор бүхы ажахынуудай [...] саадуудтай болохые ха[...]набди.

Манай һанахада, шу[...] удха шанартай үшөө [...] хэмжээ ябуулга тухай [...]хэ хэрэгтэй. 1974 онһоо [...]шо буряад һургуули[...] түрэлхи хэлэ ба литер[...] заахаһаа гадна, 1-дэхи к[...]һаа ород хэлэ заажа эх[...] байнабди. Энэмнай [...] дүнгүүдые үгэнэ. Энэ[...] ойлгосотой юм ааб даа. [...]рынь юуб гэхэдэ, ород [...] ороной бүхы арадуудта [...]нэй түрэлхи хоёрдохи [...]ниинь болонхой бшуу. [...]мэһээ үхибүүе бага на[...] һаань тэрээндэ бодо[...]той һайнаар һургаха хэ[...]тэй.

Сэхыень хэлэхэдэ, Бу[...]дай республика, ороной б[...] хизаар болон областьнуу[...] адли, экономико ба с[...] культураа хүгжөөжэ, а[...] зонойнгоо байдалые һа[...]руулан, урагшаа дабш[...] ябана. Манай партиин ле[...]скэ интернациональна по[...]тикын, манай ороной бү[...] арадуудай нэн түрүүн а[...] ехэ ород арадай аха дүү[...]ной туһаламжа, дэмжэл[...] ашаар манай бүхы ам[...]тануud туйлагдаа гэжэ һа[...] ойлгонобди.

(«Советская Россия» га[...]тын 1975 оной июлиин 1-[...] номерһоо абтаба).

АЛАС-ДУРНЫН ХИЗААРТА

Алас-Дурнын экономическа районой, Зүүн-Сибириин промышленна болон түүхэй эд бараан 50 гаран орондо мэдээжэ болонхой. «Эртэ урда сагһаа хойшо арадууд болон гүрэнүүд хоорондоо худалдаа наймаагаар харилсадаг байгаа, мүнөөшье иимэ байнхай, — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев хэлэһэн байна. — Гэбэшье экономическа харилсаа холбооe гансал худалдаа наймаагаар хизаарлажа болохогүй.

Харя гүрэнүүдтэй экономическа олон янзын харилсаа холбооной хүгжэлтые харуулһан жэшээ, баримтанууд олон. Экономикын талаар социалис оронуудтай холбоогоо үргэдхэлгэ, Японой хабаадалгатайгаар ороной зүүн хубида ехэ порт барилга, эрье шадарай худалдаа наймаа үргэдхэлгэ болон харилсаан тэдэнэй тоодо ороно.

ТАСС-ай корреспондентнүүд иигэжэ мэдээсэнэ:

АЛИШЬЕ ТАЛАДА АША ТУҺАТАЙ

СССР-эй худалдаа наймаанда манай ороной зүүн хубиин нүлөөн жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Энэ ушарые тайлбарилан, СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министерствын Алас-Дурнадахи түлөөлэгшэ Г. И. Ваганов иигэжэ хөөрэнэ:

Энэ нютагай экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар Коммунис парти болон Совет правительствын шухала заабарита документнүүдтэ энэ харюусана.

Байгал далайһаа зүүн тээшэ оршодог районуудта үйлэдбэрилэгдэһэн продукци хилын саана хоёр дахин ехээр худалдагдадаг болоо. Үнгэрһэн жэлдэ хариин гүрэнүүдэй 1700 шахуу захил нютагай предприятинуудта дүүргэгдэһэн байна. Хэдэн жэлэй саада тээ эндэһээ ганса түүхэй эд хилын саана худалдагдадаг һаа, үнгэтэ металл, станогууд, хүдөө ажахын машинанууд, химикадууд, нефть буйлуулхада гарадаг продуктнууд болон индустриин бусад һалбаринуудай зүйлнүүд ехээр эльгээгдэдэг болоо.

Хилын саана худалдагдадаг продукциин ехэнхи хубинь Япон эльгээгдэнэ. Удаан сагай урьһаламжын үндэһөөр манай орон тэрээнтэй экономическа харилсаа холбоогоо амжалтатайгаар хүгжөөнэ. Ой модоной баялигые хэрэглэхэ талаар харилсаа холбоон тухай табан жэлэй түрүүшын хэлсээн дүүрэнхэй. Мүнөө шэнэ хэлсээн бэелүүлэгдэнэ. Урда-Яхадай шулуу нүүрһэ ашаглаха, Сахалин олтирог дээрэ нефть болон байгаалиин газай уурхайнуудые шэнжэлэн олохо тухай хэлсээнүүдтэ гар табигдаа.

Австрали, Гонконг, Шэнэ Зеланди, США-гай баруун эрье шадарай фирмэнүүд Алас-Дурна зүгтэй худалдаа наймаа хэхэ дуратай байһанаа мэдүүлнэ.

А. ПАПЕТА.

Находко.

ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ҮНДЭҺӨӨР

Примориин хизаарай модо бэлэдхэлэй предприятинууд энэ жэлдэ нэгэ хахад миллион кубометр гэхэ гү, али 1970 онойхиһоо хоёр дахин шахуу ехэ модо, 150 мянган кубометр модоной технологическа зомгоол Японой фирмэнүүдтэ эльгээхэ байна.

Уссурин тайгада ой модо бэлэдхэлдэ үндэр бүтээсэтэй япон техникэ хэрэглэлгэ энэ ургалтада нүлөөлөө. Һүүлэй табан жэл соо экономическа харилсаа холбоо байгуулһанай ашаар эдэ предприятинууд модо шэрэхэ 650 автомашина, самосвал, 160 бульдозер, олон автокран, грейдер, экскаватор хүршэ оронһоо абаһан байна.

Алас-Дурнын ой модоной нөөсэнүүдые хэрэглэхэ совет япон харилсаа холбоон тухай табан жэлэй генеральна хэлсээнэй үндэһөөр хүсэтэ техникэ худалдаган абтаа. Техникын орондо модон, зомгоол Япон эльгээгдэнэ.

Алишье талада аша үрэтэй үндэһэн дээрэ япон фирмэнүүдтэй байгуулһан харилсаа холбоон хүгжэжэ байһаар.

А. ГУЛЯНСКИЙ.

Уссурийск.

КОНТЕЙНЕРЭЭР АШАА ЗӨӨЛГЭ

Транссибириин түмэр замай магистральда һүүлэй үедэ олон үнгэтэ поезднууд үзэгдэдэг болонхой. Энэ түмэр зам Номгон далайн эрье шадарай, Европын, Дүтын Зүүн зүгэй оронуудай дунда харилсаа холбоо тогтоохо гол һудалынь болонхой. Зүүнһээ баруун, баруунһаа зүүн тээшээ элдэб үнгэтэй контейнернүүдые тээһэн тусхай экспрессүүд шуумайлдана.

30 гаран ороной совет далайн, түмэр замай транспортые хэрэглэжэ, СССР соогуур ашаа зөөнэ. Энэ зам далайгаар ябаһанһаа нэгэ хахад дахин дүтэ. Европо, Ази дээгүүр саг үргэлжэ ниидэдэг хүсэтэ самолеэдууд түргэн эльгээгдэхэ ашаа зөөхын түлөө хари гүрэнүүдэй фирмэдэ үгтэдэг.

Алас-Дурнын далайн пароходство Алас-Дурна, США, Япон, Зүүн-Урда Ази ба Канадын портнуудай дунда контейнернүүдые зөөдэг тусхай флотили байгуулаа.

Алас-Дурнын портовигууд үнгэрһэн жэлдэ уласхоорондын классай 63 мянга гаран контейнер зөөһэн байна. Транссибириин түмэр замаар зөөгдэхэ контейнернүүдэй тоо хоёр дахин шахуу ургаа.

Н. МОИСЕЕВ.

Владивосток.

АМАРАЙ ЭРЬЕҺЭЭ — БОЛГАРИ РУУ

Благовещенскын «Ам[...]ский металлист» завод[...] Гүрэнэй шанарай тэмд[...] хүртэһэн газар малта[...] КПБ-1Б түхэлэй бүлэг [...] хеэрэлгэ Болгариин Ара[...] Республика руу эльгээгд[...] Энэ хадаа жэлэй эхин[...] хойшо предприятиин со[...]лис орондо бэлдэһэн зург[...]дахи агрегат болоно.

Ашаглахада орёо бэ[...]аад, зохид энэ түхеэрэ[...] олон ороной горнягуудта [...] дээжэ юм. Тэрэ шу[...] нүүрһые өөдэнь малта[...] ажалые дүүрэн оньһо[...]руулха арга болобо. Мү[...] шахтые модо шулуугаар [...] хэлһэнэй, шахта руу эл[...]зэр зэмсэг, уһа оруулһан[...] хэрэггүй. Нүүрһэ малта[...]да хэрэгтэй бүхы зэр з[...]сэгүүдээр хангагдаһан, [...] хидоор түхеэрэгдэһэн каби[...] хүдэлмэрилэгшэдые а[...]лайнь газарта асарна. Га[...]

АМЖАЛТАНУУДААР УГТАНАБДИ

Совет гүрэнэй кооператорнууд уласхоорондын кооператорнуудай заншалта һайндэрые ажалай болон политическэ дэбжэлтын оршон байдалда угтажа байна. Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд Коммунис партиингаа уряада харюу болгон, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээд, эд баранай эрьесын, хүдөө ажалын продуктнуудые бэлэдхэлэй түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын, худалдаа наймаанай бүхы һалбаринуудай ажал хүдэлмэри һайжаруулхын түлөө оролдонод.

Энэ жэл уласхоорондын кооператорнуудай һайндэр 53-дахияа тэмдэглэгдэжэ байна. Мүнөө дэлхэйн кооперацина хүдэлөөндэ 500 гаран миллион хүн хабаадана. Манай Советскэ Союзай эд хэрэглэгшэдэй коопераци 60 гаран миллион гэшүүдтэй юм. Гүрэнэймнай эд бараанай 30 процент кооперациин худалдаа наймаанай эмхи зургаануудаар худалдагдана.

Манай Коммунис парти, Совет правительство гүрэн доторoo худалдаа наймаа хүгжөөхэ, саашадань һайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа ехээр табижа байдаг. 1972 оной январь һарада «Худалдаа наймаа һайжаруулха ба техническэ талаар хангаха зарим хэмжээнүүд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол энээниие үшөө дахин гэршэлнэ.

Буряад оронойнмай кооператорнууд, парти, правительствынгаа энэ тогтоолые халуунаар угтажа абаад, тэндэ табигдаһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула оролдоно. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ, ажалшадые эд бараагаар, эдеэ хоолоор гүйсэд хангаха, ажал хүдэлмэридөө түрүү дүй дүршэл, онол арга нэбтэрүүлхэ талаар нилээд юумэн хэгдээ.

Юһэдэхи табан жэлэй дүрбэн жэл хахадта «Буркоопсоюз» түсэб, уялгануудаа бүхы талаарнь амжалтатайгаар дүүргээ, хүдөө нютагай хүн зониие худалдаа наймаагаар хангалга һайжаруулха талаар горитойхон хэмжээнүүд абтаа. Үнгэрөөшэ дүрбэн жэл хахадта хүдөөгэй ажалшадта түсэбһөө гадуур 8.700 мянган түхэригэй эд бараан ехээр худалдагдаа гэхэ гү, али 31,4 процент ехэ болоо. Түсэб, уялгануудаа илангаяа Зэдын, Бэшүүрэй, Баргажанай, Захааминай, Кабанскын, Хяагтын, Прибайкалиин болон бусад райпо ба райпотребсоюзууд амжалтатайгаар дүүргээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ худалдаа наймаанай, эмхи зургаануудай материально-техническэ бааза бэхижүүлхэ, шэнэ барилга хэхэ талаар ехэхэн юумэн хэгдээ. Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэ гаран жэлэй туршада энээндэ 14.426 мянган түхэриг мүнгэн зөөри гаргашалагдаа. Энэ үедэ 56 магазин, 8 столово баригдаа, 400 гаран шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүд табигдаа, худалдан абагшадай өөрынгөө дураар эд бараа шэлэн абахаар 360 магазин нээгдээ, заһабарилга - хабсарал г ы н комбинат ашаглалгада үгтөө.

Республикымнай колхоз, совхозууд ниитынгээ адуу малда үбһэ тэжээл бэлдэжэ эхилбэ, уданшьегүй ургаса хуряалга эхилхэнь. Энэ үедэ сабшалан, поли дээрэ хүдэлхээ гараһан хүнүүдые худалдаа наймаагаар һайнаар хангаха гээшэ тон шухала. Тиимэһээ эд хэрэглэгшэдэй кооперациин бүхы хүдэлмэрилэгшэд эртээнһээ һайн бэлэдхэл хээд, худалдаа наймаа зохидоор эмхидхэхэ уялгатай.

Мүнөө олон фермэ, гүүртэ, отаранууд зунай холын бэлшээридэ байна. Тэжээл бэлдэлгын, ургаса хуряалгын үедэ тэндэ байһан малшадые мартажа болохогүй. Аймагай эд хэрэглэгшэдэй кооперацинууд, сельпо, райпонууд холо байһан малшад дээгүүр автолавка, бэшэшье аргаар нүүдэл наймаа ходо ябуулжа байха зорилготой. Үбһэ тэжээл бэлдэлгын, таряа хуряалгын халуун хаһа сагта сельпо, райпонууд колхоз, совхозуудай парткомуудтай, сельскэ болон сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомуудтай хамта хэлсэжэ, магазин, столовонуудай хүдэлхэ сагые хубилгаха ёһотой.

Хүдөөгэй ажалшадта хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоол эртээнһээ асаржа, бэлдэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ хоморой, шанар һайнтай эд бараа, эдеэ хоол нэн түрүүн холын бэлшээридэ байһан малшадта, тэжээл бэлдэлгэ, ургаса хуряалга дээрэ хүдэлжэ байгаа хүдэлмэришэд, колхознигуудта үгтэхэ ёһотой.

Кооператорнуудай һайндэрые тэмдэглэжэ байхадаа, ажал хүдэлмэридэмнай байгаа дутуу дунданууд тухай хэлэнгүй гаража болохогүй гэжэ һананаб. Тэдэнэй зарим нэгые дурдаа һаа нимэ: худалдаа наймаа һайнаар эмхидхэхэ талаар бии байгаа өөһэдынгөө арга боломжо үшөөл гүйсэд хэрэглэнэгүйбди, түрүү дүй дүршэл, онол арга һулаар нэбтэрүүлнэбди. социалис мүрысөө мүнөөнэй эрилтэдэ хүрэмөөр ябуулнагүйбди.

Дутуу дундануудаа дары усадхан, республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ табан жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые болзорһоонь урид дүүргэн, партиингаа XXV съездые ажалай амжалтаар угтахань дамжаггүй.

А ИМЕНОХОЕВ,
«Буркоопсоюзай» правлениин түрүүлэгшэ.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Түсэбтэ табан жэлэй туршада эд бараанай эрьесэ гүрэн дотор 1,4 дахин ехэ болгохо гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивээр хараалагданхай. Партиин съездээр табигдаһан энэ шухала зорилго амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гэхэ хэрэгтэй. Энэниие бидэнэр манай республикын жэшээ дээрэһээ эли тодоор харанабди.

1970 онһоо 1974 он болотор республикымнай хүн зондо мяханай эдеэ хоол худалдалга 43 процент, загаһа болон загаһанай консервэ — 55,5 процент, үндэгэ — 2,6 дахин, һү болон һүнэй эдеэ хоол — 17 процент, сыр— 54 процент нэмээ.

Һүүлэй үедэ, ажалшад үнэ сэн ехэтэй эд бараа ехээр абадаг болоо. Жэшээлхэдэ, 1974 ондо республикымнай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд хүн зондо 97 мянган час, 19 мянган велосипед, мотовелосипед, мотоцикл болон мотороллернуудые, 97 мянга гаран радиоприемник болон радиолонуудые худалдаа. Дүрбэн жэлэй туршада ажалшадай үмсын магнитофон болон электропылесосуудай тоо хоёр дахин олон болоо.

Хэрбээ 9-дэхи табан жэлэй эхеэр хоёр айлай нэгэниинь телевизортэй байгаа һаа, мүнөө 100 айлай 98-ниинь телевизортэй болонхой, гурбан айлай нэгэниинь холодильнигтай һаа, мүнөө хоёр айлай нэгэниинь холодильнигтай болонхой. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада үмсэдөө автомашинатай хүнүүдэй тоо гурба дахин олон болоо.

В. ВЛАСОВА.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ХҮНДЭТЭЙ АЙЛШАД

Эгээл үдэ багта, үнеэдэй үдэрэй һаалгын һаяхан дүүрээд байхада, Хара-Шэбэрэй фермын газаа хажуу хабһандаа «Служба быта» гэжэ бэшэгтэй машина ерээд зогсошобо.

Неделидээ нэгэл тогтомол үдэр соогоо алгадгүй ерэдэг хадань, уданшьегүй тэрэ машинын хажууда хүнүүд олон болоодхино.

Машинын үүдэн сэлигдэжэ, кайрсагууд cooһoo хубсаһа хунар, эд бараан гаргагдажа эхилнэ.

— Анастасия Куприяновна, үнеөхи тээсгэн захяаша костюмнай бэлэн болоо гээшэ гү? — гэжэ һаалишан Валентина Доржиева хубсаһа эсхэдэг мэргэжэлтэн нүхэр Ерофеевада, үнинэй танил яцзаар, енеэбхилэн хандана.

— Бэлэн болоо, мэнэ үмдэжэ үзэхэт. Тиигэхын тула түлхюур асаржа, улаан булангаа нээгыт даа. Газаа обоорхомнай айгүйл, — гэнэ тэрэнь.

— Би пальто оюулхаар захил хээ һэм. Бэлэн болоо ха гү? — гээд, хэншьеб тэндэһээ асууна.

— Хүлеэгты, хэнэй захилай бэлэн болоһые энэ саарһан дээрэ харахабди, — гэжэ захил абадаг эхэнэр уриханаар дуугарна.

Энэмнай Загарайн аймагай хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг Онохойн комбинадай нүүдэл мастерской байгаа.

— Бидэ, энэ жолоошон Григорий Мартыновтай недели бүри ябажа, Эрхирэгэй, «Дружба» совхозуудай Хара-Шэбэр, Асагат, Шулуута, Добо-Енхор тосхонуудай гүүртэ, фермэ, отара, мүн айлнуудташье хүрэжэ, захил абадаг зомди. Хүнэй үмдэхэ дотор, гадар хубсаһа — пальто, дэгэл, костюм, плати, үмдэ, самсаһаа эхилээд, элдэб гутал—сабхи, туфли гэхэ мэтые оёхоор захил абадагбди. Мүн мастерскойдо оёгдоһон бэлэн хубсаһашье асаржа худалдадагбди, — гэжэ А. Н. Ерофеева хөөрэнэ.

Мүнөө магазинуудта хүнэй үмдэхэ оёмол хубсаһанай элбэгшье һаань, олонхи зон, илангаяа залуушуул тусгаар бэедээ тааруулан эсхэжэ, дуратай бүдөөрөө, өөртэнь зохидшоогдоһон моодоор хубсаһа оюулжа үмдэдэг болонхой ха юм даа.

— Хүндэтэй айлшадаа хүлеэһэндэл энэ машинын ерэхые хүлеэжэ ядажа байдагбди. Тиигээдшье эдэмнай неделидээ нэгэ дахин тэрэл тогтомол үдэр —вторнигтоо алдаагүй ерэдэг. Хүнэй захиһан юумэ саг соогоо бүтээгдээгүй гү, али буруугаар хэжэ, голуулһан ушар байгаагүй, — гэжэ эндэхи «Дружба» совхозой Хара-Шэбэрэй фермые даагша Цырен-Димит Батуева хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хүн зоной хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай машина Хара-Шэбэрэй фермын малшадта ерээд байна.

М. НАМЖИЛОВАЙ
фототекст.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР С. И. ГРИШКИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын ой модоной промышленностьда олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө «Забайкаллес» комбинадай Байгалай леспромхозой директор Сидор Ильич **Гришкиниие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной июлиин 3.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР К. С. ГЕЛАСИМОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, прокуратурын органуудта олон жэлэй туршада ажаллаһанайнь, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө тусхайта пенсионер Константин Сергеевич **Геласимовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной июлиин 3.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР И. С. КРАСИКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикын хүдөө ажахын органуудта олон жэлэй туршада ажаллаһанайнь түлөө «Сельхозтехника» нэгэдэлэй машина болон түхеэрэлгэнүүдэй таһагай начальник Иван Степанович **Красиковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной июлиин 3.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ВАШИНГТОН

Л. И. Брежневтэй хөөрэлдөөн тухай американ хэблэл бэшэнэ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй американ сенаторнуудай делегацитай Кремль соо уулзажа хөөрэлдэһэн тухайнь американ хэблэл үргэнөөр бэшэнэ.

Энэ уулзалга бүтэмжэтэй һайн, хани халуун оршон байдалда үнгэржэ, гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна гээд «Нью-Йорк таймс» ба бусад газетэнүүд тэмдэглэнэ.

Л. И. Брежнев американ сенаторнуудай делегациие халуунаар амаршалаа гээд «Нью-Йорк дейли ньюс» газетэ мэдээсэнэ. Энээнһээ хойшо нэгэ нэгэнэйнгээ хараа бодолые хоёр тала бүри һайнаар ойлгодог болохо гэжэ сенаторнууд уулзалгын һүүлээр мэдүүлээ.

Совет хүнүүд амгалан тайбанаар ажаһуухые хүсэнэ гэжэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэдэ харюу болгон, американецууд энэ мэдэрэлыетнай хубаалдана гэжэ сенатор Скотт совет хүтэлбэрилэгшые найдуулаа гээд АП агентство дамжуулна.

Л. И Брежнев хараа бодолоо шууд сэхээр элирхэйлһэн байна гэжэ информационно агентствэнүүдэй корреспондентнүүд тэмдэглэнэ.

Л. И. Брежневэй хүндэмүүшэ халуунаар угтаһандань США-гай сенадай делегаци сэдьхэлээ ханаба гэжэ сенатор Г. Хэмфри мэдүүлээ.

ПРАГА

КПЧ-гэй ЦК-гай пленум дээрэ

ТАСС

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак КПЧ-гэй ЦК-гай эндэ болоһон пленум дээрэ үгэ хэлэбэ.

ЧТК агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, КПЧ-гэй ээлжээтэ XV съездые 1976 оной апрель һарада зарлаха тухай дурадхал Г. Гусак КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй үмэнэһөө оруулаа.

КПЧ-гэй XV съезд зарлаха тухай, тэрээндэ бэлдэхэ тухай шиидхэбэринүүдые уласхоорондын ба орон доторой политическэ таарамжатай байдалда бэелүүлжэ эхилбэбди гэжэ Г. Гусак хэлэбэ. Үргэн ниитэ ажалшадай, хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай, интеллигенциин халуунаар дэмжэһэн КПЧ-гэй XIV съездын шиидхэбэринүүд Чехословакида социалис общество байгуулгын программа болоһон байна.

Марксизм-ленинизмын суртал һургаалнуудые шудалхадань, залуу коммунистнуудта туһалхын тула суртал бодолой-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие шангадхаха шухала гэжэ Г. Гусак тэмдэглээ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай таһаршагүй хубинь, СССР-тэй аха дүүгэй харилсаа холбоотой, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол хубинь байһанаа гүнзэгыгөөр мэдэрэн, съездэ бэлдэжэ байнабди гээд Г. Гусак саашадаа үргэлжэлүүлбэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн Л. Штроугал ЧССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэ зургаадахи табан жэлэй директивэнүүдые, 1976 оной гүрэнэй түсэбэй проектые бэлдэхэ гол зорилгонууд тухай элидхэл пленум дээрэ хэбэ.

СОФИ

НРБ-гэй арадай суглаанай мэдүүлгэ

ТАСС

Фашизмые илаһаар 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ Союзай правительствын хандаһан Хандалга дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис ороной — эрхэ сүлөө, бэеэ даа́һан байдал, социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын, эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай тугые үндэр дээрэ үргэн ябадаг ороной амгалан тайбан байдалда эрмэлзэлгые элирхэйлэн харуулна. Энээн соо табигдаһан дурадхалнууд, суртал һургаалнууд бүхы арадуудай ашa туһада харюусана гэжэ НРБ-гэй Арадай суглаанай Софида болоһон сесси дээрэ абтаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Советскэ Союзай туйлаһан илалта социальна, политическэ үндэһэн хубилалтануудые хэжэ, манай түби дэлхэйн шарайе хубилгаһан байна гээд тэрээн дотор хэлэгдэнэ. Уласхоорондын харилсаанда болоһон үндэһэн хубилалтанууд хүсэнүүдэй тэнсүүриие эб найрамдалай ба социализмын ашa туһа тээшэ абаашаа. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ абтаһан эб найрамдалта программые Советскэ Союз ба бусад хани нэгэдэлтэ социалис оронууд амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

БУДАПЕШТ

ВСРП-гэй ЦК-гай пленум

ТАСС

ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадарай түрүүлэлгэ доро ВСРП-гэй ЦК-гай үргэдхэгдэһэн пленум эндэ болобо.

Һунгалтада бэлэдхэл, һунгалта үнгэргэлгэ бүхы һунгагшадай политическэ ехэ дэбжэлтын, эдэбхитэйгээр хабаадалгын оршон байдалда дүүрэбэ гээд ВНР-эй Гүрэнэй суглаан, ВСРП-гэй Центральна Комитет һунгалтын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, баталһан байна.

Һунгалтын үедэ венгер арад партида, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Арадай фронтдо этигэл ехэтэй байһанаа элирхэйлэн харуулха зуураа, ВСРП-гэй дотоодын ба гадаадын политикые, социалис общество байгуулгын программые нэгэн һаналтайгаар дэмжээ.

ВСРП-гэй ЦК-гай декабриин (1974 он) пленумэй хараалһан экономикын гол шухала зорилгонууд дүүргэгдэжэ байна гээд пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

ВСРП-гэй Центральна Комитет И. Хусарые, П. Лошонциие ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдээр һунгаа.

БЕЙРУТ

Байдал гуримшуулагдажа байна

ТАСС

Бейрудтэ, Ливанай бусад районуудтахи байдал удаа дараалан гуримшуулагдажа байна. Р. Караме түрүүтэй шэнэ правительство орон доторхи байдал гуримшуулха, ёһо гурим сахиха тодорхой хэмжээнүүдые абаа.

Июлиин 3-да Бейрудэй магазинууд, кафенүүд нээгдэ, автотранспортын хүдэлөөн эдэбхитэй болоо. Бейрудэй радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, Шийях, Айн Ар-Руммана гэхэ мэтын багахан хотонуудһаа гадна, ниислэлэй бүхы районуудтахи байдал хэмдээ орожо байна.

Хүн зониие эдеэ хоолоор һайса хангаха хэмжээнүүдые правительство абажа байна.

МОГАДИШО

БАРИМТАНУУД БУРУУШААНА

ТАСС

США-гай оборонын министр Дж. Шлесинджер һаяхан үгэ хэлэхэдээ, совет сэрэгэй бааза Сомалида бии юм ха гэжэ мэдүүлһэн байгаа. Энэ худал хуурмаг үгэнүүдыень американ номнол дары тодожо абаад, Сомалин Демократическа Республикада эсэргүү үргэн ябуулга хэжэ эхилбэ.

Аден тохойн эрьедэхи Бербер хотодо гадаадын баазын бии байһан тухай пентагоной удамаршын баталамжанууд үндэһэ баримтагүй, худал хуурмаг байна гэһэн буруушаалга Сомалин правительство США-гай гүрэнэй департаментда эльгээгээ.

Американ бүлэг конгрессменүүдэй Бербертэ ерэхыень тэрэ уриһан байна. Гэбэшье американ конгрессменүүд мүнөө болотор Сомалида ерээгүй байһаар.

Уригдаһан журналистнууд Бербертэ ерэхэдээ, гадаадын сэрэгэй ямаршье баазын үгы байһые тэмдэглээ гэжэ Сомалин Информациин министерствын түлөөлэгшэ мэдээсээ.

ПАРИЖ

Франциин президентын хэлэһэн үгэ

ТАСС

Франциин президент В. Жискар д'Эстэн телевидениеэр үгэ хэлэхэдээ, ороной экономикын асуудалнуудта дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна. Һүүлэй үедэ экономикымнай хүгжэлтэ һуларжа байна гэжэ тэрэ хэлээ. Май һарын һүүл багта Францида 835 мянган хүн хүдэлмэригүй байгаа.

Оронойнгоо экономическа байдалые манай правительство июль һарын һүүл багта хаража үзэхэ юм гэжэ В. Жискар д'Эстэн мэдээсэбэ.

Гурба һара соо — мартһаа май һарын дүүрэтэр — орон дотор юумэнэй үнэ сэн 2,4 процентээр хүндэрһэн байна гэжэ В. Жискар д'Эстэн мэдүүлээ.

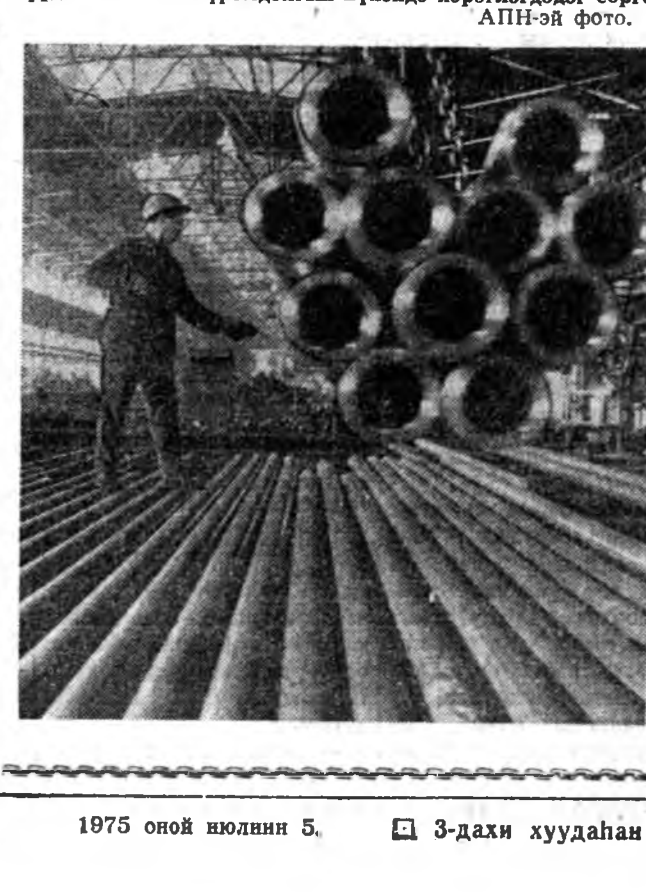
Орон доторхи байдал хүшэр бэрхэшээлтэй, шахардуу байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Тиин энэниие һуларуулха шухала.

ТАГАНРОГОЙ БУЛАД СОРГОНУУД

Советскэ Союзда үйлэдбэрилэгдэдэг дүрбэдэхи сорго бүхэн Таганрогой металлургическа заводто бүтээгдэдэг. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй турша соо соргонуудые бүтээлгэ дээшэлһэн байна. Заводто сорго хабсаргалгын хоморой «шухаг стан тодхогдожо, тэрэнь минутын туршада 1.200 метр сорго гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Таганрогой заводто бүтээгдэдэг зүйлнүүдэй нэгэн — үрэмдэлгын нүхэндэ хэрэглэгдэдэг сорго.

АПН-эй фото.

рай хүрһые тэһэлхэдэ бии болоһон утаа манан хэдэн минутын туршада шахтые газһаа сэбэрлэжэрхинэ.

Аха дүү социалис оронуудай захилаар энэ жэлдэ завод урдынхиһаа 3 дахин олон иимэ агрегадуудые бэлдэхэ юм.

А. КРИВЧЕНКО.
Благовещенск.

ХАНИ НҮХЭСЭЛЭЙ БАРИЛГА

Алас-Дурнада эгээл ехэ шубуунай фабрикын түрүүшын ээлжээн Некрасовка тосхондо ашаглалгада оруулагдаба. Тэрэ жэлэй туршада 120 миллион үндэгэ, 9000 центнер тахяагай мяха үгэхэ гэжэ проектээр хараалагданхай.

Хизаарай габшагай барилгада 30 эмхи хабаадалсана. Тиимэһээ тэрэ хани нүхэсэлэй барилга гэжэ нэрэтэй юм. Шубуунай байрын хабсаргагдадаг байшангуудта хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүдые ГДР-эй «Перлеберг» фирмэ Амарай эрье эльгээнэ. Немец мэргэжэлтэд эндэ совет барилгашадтай хамта хүдэлнэ.

Түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр фабрикын хоёрдохи ээлжээн ашаглагдаха юм. Шубуудынь тиихэдэ миллион тоотой болохо.

А. КРИСТИНСКИЙ.
Некрасовка тосхон,
Хабаровска хизаар.

ОЙН БАЯЛИГ — ХИЛЫН СААНА

Японой «Искра индастри» гэжэ фирмын адресаар уссурин оронуудай эбэр Владивостогһоо эльгээгдэбэ. Мүн лэ Зүүн-Урда Азиин оронуудта эбэр эльгээгдэнэ.

Эмэй табяад ондоо зүйл Азиин оронуудта Владивостогһоо эльгээгдэнэ. Энэ хадаа орын эбэр, Алас-Дурнын ба Зүүн Сибириин ой тайгын домто ургамалнууд болоно.

И. ПАЛАТОВ.
Лучегорск.

АЛАС-ДУРНЫН ТЭМДЭГТЭЙГЭЭР

Биробиджанай «Сибиряк» комбайнууд хилын саанахи үшөө нэгэ орондо — Коста-Рикэдэ худалдэг болохонь. Алас-Дурнын тэмдэгтэй машинанууд Мексикэ болон Кубада, Инди болон Гвинейдэ, Египедтэ, Болгари болон Венгридэ мэдээжэ юм.

Амарай эрьедэ бүтээгдэһэн барайгар хуряадаг машинанууд ажалда найдамтай, хүнгэн һайн. Тэрэ уласхоорондын выставкэнүүдтэ медаль, дипломуудта хүртэнхэй. Газарай хүрьһэнэй дүрбэлжэн сантиметртэ бага дарасатай һэн хадаа, гэнжэтэ мөөрнүүдтэй энэ вездеход намаглиг газарые һаадгүйгөөр гаталдаг.

Хабаровска хизаар промышленна зүйлнүүдые хилын саана ехээр худалдадаг болоо. Эндэ мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар зуугаад предприяти тоологдоно. Экономическа харилсан туһалалсалгын Соведэй гэшүүн гүрэнүүд, хилын саанахи бусад оронууд эдэнэй продукци абадаг.

В. ВАСИЛЬЕВ.
Биробиджан.

СЭВ-эй ОРШОНДО

«Аскольд» гэжэ машина бүтээлгын заводой станогууд Германиин Демократическа Республикада бүтээгдэһэн үшөө нэгэ зохид агрегадаар нэмэбэ. Агрегат 16 ондоо зэр зэмсэгые хэрэглэн хүдэлхэдөө, детальнуудые бэлэдхэхэ саг, материал 10 дахин алмаха байна.

СЭВ-эй оршондо эндэ асаргадаһан түхеэрэлгэнүүд орон дотор бүтээгдэһэн шэнэ түхеэрэлгэнүүдтэй хамта Алас-Дурнада эгээл томо, программна хүтэлбэрилгэтэй, үйлэдбэридөө ЭВМ нэбтэрүүлхэ аргатай цех байгуулха арга олгоо.

«Аскольд» өөрынгөө ээлжээндэ мүн лэ СЭВ-эй оршондо ГДР-эй, Польшо, Югослави болон социалис бусад оронуудай судна бүтээгшэдтэ далайн ба гол мүрэнүүдэй суднануудай аппаратура эльгээнэ.

Энэ продукциин зарим хубинь Ази, Африка болон Үрда Америкын оронуудта худалдагдана.

В. КЛИМЕНТЬЕВ.
Арсеньев.

ХАРИЛСАА ХОЛБООН ҮРГЭДЭНЭ

СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурнадахи научна түб «Экспо-75» гэжэ бүхэдэлхэйн тусхай выставкэдэ үнгэтэ слайд, фото-зурагуудые, электроникын хүтэлбэрилгэтэй экспонадуудые, кинофильмнүүдые эльгээгээ. Энэ выставкэ «Далай ямар байха ёһотойб?» гэһэн уряа доро Япондо үнгэргэгдэхэ юм.

Совет эрдэмтэд олон шэнэ зүйлнүүдые харуулхаар бэлдээ, биологууд, геологууд, түүхэшэд өөрынгөө ажал харуулха байна. «Эртэ урдын хүнэй ажабайдалда далайн организмуудай нүлөөн» гэһэн темэ дурадхагдана. Далайн биологиин институтда геолого-минералогическа эрдэмэй доктор Е. В. Краснов энэ темэ шэнжэлэн үзэһэн байгаа. Далайн оёорой байгуулалта тухай геологууд олон шэнэ юумэ нээгээ. Эдэ материалнууд мүн лэ совет таһагта орохо юм.

Алас-Дурнын эрдэмтэдэй уласхоорондын холбоон жэлһээ жэлдэ үргэдэнэ. Алас-Дурнын эрдэм шэнжэлэлгын 12 эмхи зургаанай хүдэлмэрилэгшэд-ихтиологууд, гидрометеорологууд, океанологууд — американ, австрали, болгар болон француз мэргэжэлтэдтэй хамта шэнжэлэлгын ехэ ажал ябуулһан байна.

М. РЫБАКОВ.
Владивосток.

ТОЛИ

АРХИ—АМИ НАҺАНАЙ ДАЙСАН

ҮХИБҮҮДЫЕ БҮ ТАМАЛЫТ!

ХҮНЭЙ БЭЕДЭ архиин хороной (алкоголь) ямар хохидол ушаруулдаг байһан тухай яһала бэшэгдэдэг гээшэ. Гэбэшье архи ууха дуратайшуул эмшэдэй һэргылүүлэн хэлээшые анхардаггүй. Тэдэнэр нигэжэ мэдүүлдэг:

— Минии бэедэ юундэ һанаагаа зобохо юм? Би өөрөө өөртөө эзэнби. Дуратай юумэеэ хэжэ байхадам, хэндэ хамаатайб?...

Зүгөөр имагтал өөһэдынтөө бэедэ хоро хэнэ бэшэбди, үри хүүгэдтээ хохидол ушаруулнабди гэжэ архи ууха дуратайшуул ойлгохо ёһотой бшуу.

Үхибүүнэй ами наһан үлтэн дэлхэйдэ үшөө гараадүй байхаһаань эхилдэг юм. Саг үргэлжэ архидажа ябадаг хүнэй хүрэнгэтэ булшархай соо үбшэ тариһан элдэб хубилалта бии болодог. Тиимэ булшархайһаа гараһан хүрэнгэ (половой клеткэ) шанар муутай байха. Тиигэжэ архида шунаһан хүнүүдэй үхибүүд ахир, муу бэетэй түрэдэг. Эхэһээ гарахаһаа хойшо тэдэнэр амгалан бэшэнүүд байдаг, муугаар унтадаг. Саашадаа тиимэ үхибүүд хэдэр хэрүүлшэ, муу зантайнууд байха. Зариманайнь махабадайнь болон ухаан бодолойнь хүгжэлтэ һаатажа болохо юм. Тиимэ үхибүүдтэ халдабарита элдэб үбшэн, илангаяа туберкулез бэлээр аһадаг. Мүн баһа нервнэ болон психическэ гэхэ гү, али ухаа муутай болгодог, мүн унадаг үбшэн тэдээндэ бэлээр хүрэдэг. Архиншадай үри бэенэр һохор, дүлии байжа болохо. Архиншадай бүлэдэ үхэһэн үхибүүдэй түрэдэг ушар олон юм.

АРХИ НЭРЭДЭГ нютагуудта ухаа муутай үхибүүд эгээл олон байдаг гэжэ французска тоо бүридхэлэй зурагаанууд харуулһан байдаг. Тиихэдэ бүлэг совет эмшэд архинша бүлэнэрэй хүүгэдэй бэеын элүүрые зорюута шалган шэнжэлһэн байгаа. Удаан саг соо шунангяар архидаһан эсэгэнэрһээ түрэһэн үхибүүдэй ухаан муу байхаяа һанадаг гэжэ тэдэнэрэй ажагла̄лта элирүүлээ һэн. Гурба-дүрбэн жэл соошье архи уунгүй, бэеэ бариһан хүнүүдэй үринэрэй бэе нилээдгүй һайн байдаг.

Ухаан бодолойнгоо хүгжэлтын удаарһанай шалтагаанаар тусхай һургуулида эльгээгдэдэг үхибүүдые шэнжэлхээ, медико-педагогическа комисси манай республикада жэл бүри хүдэлдэг. Олонхи ушарта тиимэ үхибүүдэй эсэгэнь гү, али заримдаа эхэ эсэгэнь хоюулан архида ороһон байдаг.

ПСИХОНЕВРОЛОГИЧЕСКА диспансерэй хүүгэдые үзэдэг таһалгада ухаан бодолой үбшэндэ нэрбэгдэһэн үхибүүд үсөөн бэшэ. Тэдэнэрэй тиимэ дутуутай түрэһэндэ имагтал түрэлхидэйнь архидалга гэмтэй. Эдэ үхибүүд ухаанайнгаа хүгжэлтөөр удаарһан, үгышье һаа, унадаг үбшэнтэй, нервэ муутай байдаг. Архинша бүлын хүшэр байдал, шууяан шурхираан, наншалдаан, занасалдаан, муу эдеэ хоол, буруу хүмүүжүүлгэ — эдэ мэтын шалтагһаа үхибүүнэй нервэ муудадаг (невроз), унтаридаа шээхэ, ээрэхэ гэхэ мэтын дутуутай байдаг гээшэ.

Эндэ нэгэ жэшээ дурдая. Н. гэгшын бүлэдэ гурбан үхибүүд. Түрүүшынхинь эсэгынгээ архидажа эхилхэһээ түрүүн гараһан. Тиимэ хадаа ямаршьегүй элүүр юм. Хоёрдохи үхибүүниинь эсэгынгээ дүрбэдэхи жэлээ архидажа ябахада түрөө. Тэрээхэн хүбүүн үлбэр бэетэй байгаа. Хүүгэдэй саадта ябадаг болоходоо, ондоо үхибүүдтэй багтадаггүй, муу зантай гэжэ элирүүлэгдээ. Хамта наададаг үхибүүдээ сохидог, зарим үедэ гамгүйгөөр хүрэжэрхидэг, үгэ дууласагүй, бэлээр гомдодог, шүлэг, онтохонуудые мууса хадуудаг, хөөрэжэ шададаггүй байгаа. Һургуулида һурахадаа, ядалдадаг һэн. Тиигэжэ тусхай һургуулида оруулагдаа.

Харин гурбадахи үхибүүниинь эсэгынгээ архида бүри оронги болоод байхада бии болоо юм. Тэрэнь—басаган. Тэрэ басаган ухаа муутай байхаһаа гадна, табатай болождо ябахадаа, эгээл хүндэ унадаг үбшэндэ нэрбэгдөө. Мүнөө басаган психоневрологическа больницада аргалуулжа хэбтэнэ.

Үсөөн бэшэ ушарта үбшэн үхибүү түрэһэндөө, эхэнүүд гэмтэй байдаг даа. Хэрбээ эхэ болохоёо ябаһан аад, архи уудаг байгаа һаа, тиимэ эхэнэр түрөөдүй үриеэ зорюута хорлоно гээшэ. Эхэ үхибүүн хоёрой шуһанай эрьесэ адли юм. Архиин хороной зүйлнүүд эхын умай соо хэбтэһэн үхибүүнэй шуһанай эрьесээр урдалсан, бүхы махабада соогуурнь таража, бодосуудай һэлгэсэлдээндэ хабаададаг юм лэ. Тэрээнһээ боложо дутуу түрэлгэн болодог, үгы бол, уураг тархиин эрэмдэгтэй үхибүүн гарадаг.

Нялха хүүгэдые архяар хорлодог ушар тухай хүүгэдэй врачнууд бэшэһэн байдаг. Жэшээнь, нэгэтэ эхэһээ түрэһөөр гурбан долоо хоноһон үхибүүн хүхэеэ хүхэмсөөрөө, улайжа, тэршэлжэ, шашхажа эхилдэг, таталдадаг, тиигээд лэ бүхөөр унташадаг байба. Врачай элирүүлэн гэһэй, эхэнь һүтэй болохо гэжэ үдэр бүри виноградай архи уудаг байшоо. Тэрээхэн үхибүүе угжаар эдеэлүүлдэг болоходонь, яһала эдэгээ юм. Архиин хорон гээшэ хүхэнэй һүндэ түргөөр ородог, тиигэжэ үхибүүнэй бэедэ оролсожо, һаад түбэг ушаруулнаха юм.

Эхэ хүнэй архидалга хадаа эсэгынхиһээнь дороор үри бэедэнь нүлөөлдэг. Эхын энхэрэлһээ хаһагдашаһан үхибүүд тэрэнэйнгээ архидахада, моральна талаар аймшагтай ехээр бүдэрэлгын жэшээ гээшэ.

Хэрбээ эхэ болохоёо ябаһан хүнэй өөрөө архи уудаггүй аад, үбгэнэйнь архидадаг байбал, досоохи үхибүүень баһал аймшагтай хуби заяан хүлеэжэ байха. Юундэ? Юундэб гэхэдэ, һогтуу үбгэниинь түрэхэ һамгаяа сохижо болодог, тиихэдэнь тэрэнь сэдьхэлээ зобожо, психическэ гэмтэлдэ ороно бшуу. Тэрээнһээ уламжалан, дутуу түрэхэ гү, али бэе муутай үхибүү гаргаха ушар болодог.

Үхибүүнэй абари зангай бүрилдэхэдэ, түрэлхидэй жэшээ хэды ехэб гэжэ хүн бүхэн мэдэдэг. Үнэн сэхээр ябалгын, ажалда шуналгын болон худалаар хэлэлгын, хүниие хүндэлжэ һуралгын түрүүшын хэшээл эхэ, эсэгэһээ абтадаг.

Архида шунанги ябадал үхибүүндэ уг дамжан үгтэдэггүй. Харин тиимэ ябадалай бии ушарта **түрэлхидэй жэшээ** зайлашагүй.

Бүлэг психиатр врачнууд архиншадай бүлэнэрые ажаглаад, иигэжэ тодоруулаа. Хэрбээ архи уудаг заншалтай бүлэдэ хүмүүжэһэн үхибүүд архида дуратай эсэгээ хүндэлдэг байһан байбал, өөһэдөө мүн лэ тэрээндэ хорхойтой болодог. Харин архинша эсэгэтэй аад, эхынгээ архида үнэн зүрхэнһөө дурагүй, тэрээнтэй тэмсэдэг һаань, тиимэ бүлэдэ хүмүүжэһэн үхибүүд архиие үзэн ядадаг.

Хэрбээ эхэ эсэгэ хоёройнь хоюулан архинша һаань, үхибүүдынь архи уужа эртээнһээ һурадаг юм. Эдирхэнһээ архи уужа һурабал, тэрэнэй хорхойдо бэлээр нэрбэгдэхэнь арсашагүй.

Профессор И. В. Стрельчук 2000 архиншадые хаража үзөө. Тэдэнэй 71,3 процентнь эсэгэнэр, арбаад процентнь эхэнүүд байгаа юм.

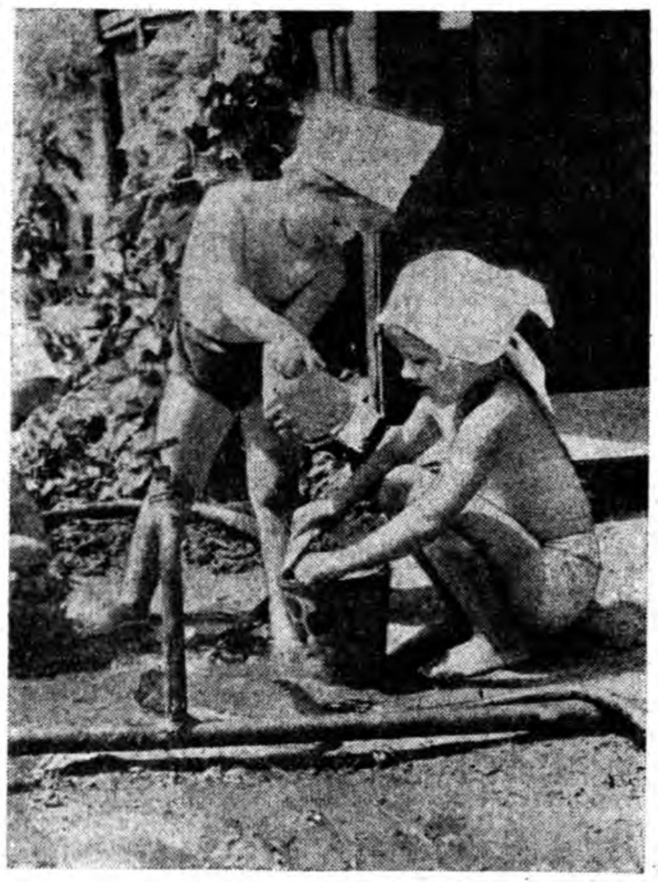
Мэдээжэ немец врач А. Шмитц гэгшэ иигэжэ хэлэһэн юм: **«Хэрбээ архиин хорон хүүгэдтэ ямар ехэ аюул ушаруулнаб гэжэ бүхы түрэлхидэй, хүмүүжүүлэгшэдэй ойлгоод, бүлэнэрэй гэрһээ архи үгы болгохоёо булта эбтэйгээр оролдоо һаа, ургажа ябаа залуушуул, хожомойнай үри саданар физическэ, ухаан бодолойнгоо талаар нилээхэн лэ шүүхэ һэн. Харин бидэ — ехэшүүл ерээдүйнгөө урдаһаа сэхэ хаража шадаха бэлэйбди.»**

Архинша эхэнүүд, эсэгэнэр хадаа үри хүүгэдээ үбшэн үлбэр болгожо, балшар наһыень һалгана, хожомойнь золые хороно гээшэ. Үхибүүдэй жаргалай түлөө, тэдэнэй ерээдүйн һайхан байдалай түлөө оролдохо гэээ һаа, бидэнэр архиншадай толгойе эльбэжэ байха ёрхэгүйбди. Үри хүүгэдэйнгээ балшар наһые бузарлаһанайнь түлөө тэдэниие хатуугаар хэһээхэ хэрэгтэй.

Үдэр бүриингөө ажабайдалда, үйлэдбэри дээрэ, гэр бүлэдөөшье — хаанашье архинша хүнүүдтэй гам хайрагүй тэмсэхэ шухала. Үхибүүд гээшэ эхэ, эсэгээ шэлэжэ шадаха аргагүй гэжэ мэдэнэбди. Тиимэл хадань бидэ тэдэниие яяр түрэлхидһөөнь аршалха ёһотойбди.

Архинша бүлэнэр амар заяа бү үзэг лэ!

Ф. БАБАНОВА,
психоневрологическа диспансерэй главврач.

ФОТОКОНКУРС

„Буряад орон-75"

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ургамалаа уһална.
В. МУЛЛЕРАЙ фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Аршаан дээрэ.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фотоэтюд.

КИНОМЕХАНИГАЙ ШҮЛЭГҮҮД

Дансаран Доржигутабай Хэжэнгэ нютагай Хөө... тосхондо киномеханигаар хүдэлдэг. Шүлэг бэшэжэ ... һээр үнинэй юм. Түрэл нютагай байгаали, зон ну... тэдэнэй хүсэл бодол Доржигутабайн шүлэгүүд соо ...лан магтагдана.

Һаяхан Дансаран Доржигутабайн шүлэгүүд Уран ... хёолшодой холбоондо зүбшэн хэлсэгдээд, ном бо... хэблэгдэхээр дурадхагдаа.

Мүнөө Д. Доржигутабайн хэдэн шүлэгые уншагш... анхаралда табинабди.

Дансаран ДОРЖИГУТАБ...

ДУРАСХААЛ

Ахирхан бага наһандаа
Абадаа эрхэ ябаһанаа,
Агуу дайнда
мордоходонь,
Арбайн, арбайн дахаһанаа
Эльгэ зүрхэм мартаагүй,
Эсэгэни гэртээ бусаагүй.
Дайнай хүшэр жэлнүүдые
Дабаха зуураа эхэмни,
Долоотойдом һургуулида
Дахуулжа түрүүн ошоһон
юм.
Үлдэхэ даарахые үзэһэн
Үншэрһэн гэрэй эзэн
һэм.
Зоной байдалай
сэсэглэһэн
Зохёохы оюунай
түргэдэһэн —
Замбуулин руу ракетэ
Заладаг болоһон энэ
сагта.
Дура гутаан бү болог.
Дарини утаан бү туһаг!

Харгыда хэнэйшьеб
Хахинаа соносон,
Халуухан пеэшэндээ
түлеэ ...
Сэлмэгхэн огторгойн
сээж...
Сэгээрэн һара туяата...
Болбосорол ехын
дуушан...
Бодолго хатан абяарх...
Бүрхэжэ үүлээрээ
Бүрыһэн тэнгэри
Бүлеэхэн һалхяараа
гүргы...
Үхэлтэ галаараа
Үрэбхиһэн дайнда
Үдэшэһэн шамаяа
үгыл...
Харалган огторгой
тамхил...
Хагсуугай һара
хүреэт...
Хадаараа нютагни
һалхил...
Харалжал тайга
шэбээт...
Шуургалаа талынни
Шуухираан намдажа,
Шугынууд аргаахан
дүүжэн...
Дууража гэрэйнгээ
Дулаахан буланда
Дурсанам шамайгаа
зүүдэнд...
Намдуухан тэнгэриин
уужа...
Найманай һара туяат...
Болбосорол ехын
дуушан...
Бодолдо хатан һанаат...

ОРЬЁЛ ӨӨДЭ

Боролжотын боорндо
Борьбыемни
Боогоол һэн шүдэр үбһэн.
Хадын үгсүүр
Хабшууда
Хадхуур элбэг һэн.
Гэмэрэн, сүхэрэнгүй.
Гэшхэлээб,
Гэшүүһэ шэдхэ этэрэн.
Ажаглаһаар саашалнаб.
Аажам,
Амидарал — нарата
сагаараа.
Амилжа ханаагүйб —
Уужам
Ургасын шэмэтэ
агаараар...
Түрүүшын тэбсэг дээрэ
Түрүүнхэеэ,
Түхэреэлэн гараад
шэртэнэм.
Хүл дороһоомни
Хүжэтэһэн
Хүбшын номиндо
һэгшэнэм.
Жэгүүртэн гээшэ гүб,
Жэгтэйгээр.
Жэргэнэл хэбэртэйб
аглагта.
Оршолон нютагаа
Обёорном —
Оёорто байнал алагтан.
Далайн долгиндол
Дабаанууд
Дабхарнатан
Нюргатана.
Далан долоон һарьдагууд
Ерэ юһэн
Егдонгууд дуундамни
сууряатана.

ҺАРАТА ҺҮНИИН СОНАТА

Һүниндөө унтангүй
Һэрюухэн хоножо,
Һүлэмхи дэнтэйхэн,
хүлеэгээб.

БАМ-ай ХООЛ...
ХАНХИНА!

Һайхан хүсэл золтойд...
Байгал-Амарай
магистра...
Һэшхэл бата, найданта...
Тэшхэн ерэжэ барина...
Оншолоод тон бушуу...
Комсомол-залуушууд!
Агуу хурдан сагайнга...
Алтан наран доро
жаргалт...
Арад совет уласайнга...
Тугшан хододоо ябана...
Оншолоод тон бушуу...
Комсомол-залуушууд!
Зориг шамбай хабынга...
Ариг шанарыень
туршах...
Баатар ажал, габьягай
Аадар боложо түрэнэб...
Оншолоод тон бушуу...
Комсомол-залуушууд!
Гайхал омог, соггойдоо
Байгал-Амарай
магистрал
Шуурган соогуур
хадануу...
Шуура эсхэн татанабд...
Оншолоод тон бушуу...
Комсомол-залуушууд!

НЭГЭ ШҮҮБЭРИИН НАМТАРҺАА

ШОГ

Нэгэтэ ажалдаа ерээд, һуужа байтарни телефон ханхинаба. Трубка абаад шагнахадамни — Шагдар, намайгаа амаршалыш, бишни лотерейн билетээр «Волга» шүүгээб — гээд минии нүхэр Дамдин мэдүүлбэ. Бишье ехэтэ хүхижэ амаршалжа оробоб:

— Яагаа ехэ талаан шам дампи тудаба гээшэб, амаршалнаб, ямар үнгэтэйб?

— Хүхэ! — гээд нүхэрни һүхирбэ.

— Шэнэ маркын гү? — гээд би һонирхобоб.

— Тон шэнэ! — гэжэ нүгөөдэм хэлэбэ.

— Зай, тиибэл бишни үдэшэлэн үшөө дахин амаршалхаяа, «Волгыешни» угаахаяа ерэхэб — гээд, трубкаяа табибаб. Удаань сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө Дамдин «Волга» шүүгээ гэһэн угаа ехэ һонин дуулгабаб. Нүхэдни «Волга» минии шүүжэрхиһэндэл намайе амаршалжа оробо. Бишье хүхишэнхэй энеэн зогсобоб.

...Иишэ тиишээ ябаха болоходоо газардахаяа болинбоб гэжэ сэдьхэлдээ баясанаб. Амаралтын үдэр һархяаг, жэмэс түүхээ ой, загаһа жараахай хахуулидахаяа гол гарахабди гэжэ байгаад, амтатайхан бодолнуудта абтан удаахан дуугай һуубаб. Тиигэжэ һуутараа нүхэртөө атаархаадшье абанаб. Тэрэ талаантай билет абахадань, би хажуудань ябанал һэмнэйб даа. Юундэ би абажа ядаһан хүн байгаа гээшэбиб?

Һүүлдэнь ошоод лэ гуйжа мүнгөөрөө кружка пиво утаад, һалана һэмнэйб. Иигээд лэ Дамдиншье намдаа ёһорхожо, бүдүүрхэжэ орохонь гээшэ. Би лаб лэ тиигэхэгүй һэм. Нэгэ газар тээшэ ошохо болоо һаа, урдань малгайгаа абажа, долоо дохёогүй һаа, машинаяа үгэхэгүй байха. Харин би һаа: «Зай Дамдин хайшаа ошохо дуратайбши, абаашаад үгэһүү», — гээд өөрөө ерэхэ һэм. Энэ мэтын хариу зондо дэмыл иимэ ехэ шүүбэри тудана даа гээд, доторoo голхоронгёор гэмэрээдшье үзэнэб. Тиибэшье «Зай шүүгээ һаа шүүбэ юм бэзэ, мухар талаан болоо» — гэжэ һанаагаа тэгшэлээд лэ, Дамдин «Волга» шүүгээ гэһэн һонин нүхэдтөө телефоноор дамжуулбаб.

Ажалай үдэрэй дүүрэтэр манай багахан город соогуур Дамдин «Волга» шүүгээ гэһэн һонин сахилгаан мэтэ түргэнөөр тараа һэн. Ажалайнгаа дүүрэн сасуу нэгэ бутылка коньяк абаад, Дамдинай руу ошобоб. Ороходомни Дамдиниие амаршалхаяа зон дүүрэн сугларшоод байба. Хүн бүхэн лэ Дамдинтай хөөрэлдэхые, хэдыхэншье һаа халуун үгэ хэлэхые оролдонод. — «Волготой» болоһондоо бү томоорхоорой!» — гэхэшье үгэнүүд дуулдана. Эндэ тэндэ шампанска тэһэржэ, духаряа ябана. Дамдиниие тойруулан баглаа сэсэгүүд табигдана. Энэ үедэ Дамдинай аргагүй баатаршалга хэһые тэмдэглэжэ байһандал болоо һэн. Гансал Дамдин өөрөө юушье ойлгохоо болишонхой, тэбдэшэнхэй миһэрһэн, уршыһан хоёрой хоорондо үгэ хэлэхэ һанаатай амаа ангайха гээд лэ ядан зогсохо юм. Юундэшье интэрээ зоной сугларһые, юун болоод иигэжэ амаршалжа байһые огто ойлгоногүй янзатай. Гайхаһандаа би һэмээхэн дүтэлөөд.

— Үгы, шимни яагаа уйдхартай шарайтай зогсоноош, лаб «Волга» шүүтээ юм бэзэш? — гэбэб.

— Шүүгээ... гансал — гэһээр байтарынь, хоорондуурнай эхэнэрнүүд хабшуулдаад, хөөрэлдөөемнай таһалжархиба. Иигэжэ шууялдаһаар байтарнай, столдо һуулган болобо. Тиигээд хүн зоной арай гэжэ шэмээгүй болохолоор Дамдин бодоод:

— Хүндэтэ нүхэд, юундэшье гэнтэ иимэ олоороо сугларһыетнай, намда сэсэг, архи барюулжа байһыетнай огто ойлгоногүйб — гэбэ. Зоншье дахяад шууялдашаба.

— Дамдимнайшье ёһорхожо эхилбэ даа — гэлсэжэ шог наада гаргаба. Энэ үедэ столой саанаһаа нэгэ хүн бодоод:

— Духаряа үргэхын урда «Волгыешни» гаража хараял — гэжэ дурадхаба. Дамдин аягүйрхэнгээр дахинаа бодожо:

— Газаа гаража хараха юумэн үгы ха юм, энэ байнал даа гээд хубсаһа угаадаг «Волга» гэжэ нэрэтэй машина тээшэ бидэндэ зааба. Тэрэ машиныень хараад, шууялдажа, хүхилдэжэ байһан зон гэнтэ жэн балай болошобо. Тиигээд лэ ойро зуура дуугай зогсоһоной һүүлээр:

— Хубсаһашье угаадаг машина шүүһэниинь болоо бэшэ юм гү, юундэ үгэ дуугүй болошообибди, гансал автомашина «Волга» шүүбэ гэһэн үгэ хэнһээ гарааб, али Дамдин өөрөө маанадаа мэхэлхэ гэжэ шидээ гүш? — гээд зоной саанаһаа нэгэн асууба.

— Би гансал Шагдарта хэлээ һэм, бэшэ шэхэтэй амитанда дуулгаагүйб — гээд Дамдинай харюусахада, бүхы зон нам тээшэ эрьелдэбэ.

Иигэжэ хубсаһа угаадаг «Волга» машина шүүһэн Дамдин, баглаа сэсэг, амаршалгануудта хүртөөд, харин буруу ойлгоод, зониие мэхэлһэн бинь тэдэнэйнгээ энеэдэ наадан болоод лэ һалаа һэм.

Д. ДЫЛГЫРОВ.

Басни

И. А. КРЫЛОВ

СУРХАЙ МИНСГЭЙ ХОЁР

Шархи гутал оёгшын
Шаанги барихам гээ һаа,
Шарбин, бууза хэгшын
Сабхи оёжо эхилээ һаа,
Хэрэгтэй юумэн бэшэ лэ —
Хэзээ заяанай мэдээжэ лэ.
Хүнэй шадабари мэргэжэлээр
Хүдэлмэрилхэ гэһэн хүн
Харатай үсэд, нэтэрүү,
Хара һөөргэ байдаг юм —
Юумэ мэдэхэ хүнһөө
Юушье бүри һурахагүй.
Шадаха хүнэй хэлэхые
Шагнаха гэжэ байхагүй —
Бүхы хэрэгээ тэндэнь
Буруу һүргэжэ хаяхал даа.
Эсэстээ тэрэ хүн зоной
Элэг наадан болохол даа.

Атаархаха сэдьхэлдэ абтаа юм гү,
Али загаһан эдеэнһээ хашараа юм
гү —
Мэдэнэгүйб, зүгөөр нэгэ Сурхай
Минсгэйн ажал хэхэм гэбэ ха.
Амбаар руу намайе дахуулжа,
Абааша гэжэ Минсгэйе албадаба.
Ама сагаан хулганые
Агная хоюулаа гэжэ аргадаба.
«Юу хэлэнэш, иимэ ажал урдань
Юрэдөө шимни хэһэн юм гүш?
Халтад гэбэл нэрээ хухаржа,
Хамагай энеэдэн бололойш, —
Гэжэ хулганын дайсан Минсгэй
Гэнэн Сурхайе һэргылһэн гээ. —
Амар юумэн бэшэл энэмнай.
Арга хурга, шадабари хэрэгтэй». —
«Бараг даа! Юун болоо юм хулгана,
Барингшабди ядамаггүй алгана». —
«Зай, яахаб, ябая!» — гэлдээд,
Захын амбаарта оробо гэхэ.
Минсгэй хулганаагаа барижая
мэдээ —
Мэргэжэлтэн ха юм, шуран, бэрхэ.
Олоһоноо болёоб гэтэрээ эдеэд,
Ошобо ха Сурхайгаа эрьехээ.
Арай голтой юумэ тэрэнь
Амаа ангалзуулан хэбтэбэл даа.
Үхэр хулганаанууд һүүлынь
Охор болотор эдиһэн байбал даа.
Агнуури хэжэ шадахагүй
Амитан байһаниинь элирбэ.
Мэдээгээ алдаһан Сурхайе шэрэжэ,
Минсгэй һөөргэнь сөөрэмдэнь
оруулба.

Мэ сүү! Сурхай,
Мэдэжэ абаһайш:
Хожомоо ухаатай болохош,
Хулганаа агнахаа болихош!

Гунга ЧИМИТОВ буряадшалба.

ҺҮҮЛШЫН МИНУТА ХЭДЫ СЭНТЭЙБ?

Футбол

УЛААН-ҮДЫН «СЭЛЭНГЭ» — НОВОСИБИРСКЫН «ЧКАЛОВЕЦ» — 1:1.

Бишыхан энэ тэмдэглэлээ юундэ иигэжэ гаршаглаабибди гэхэдэ, ушарынь иимэ: уржа үдэшын тулалдаанай 89-дэхи минутын ябажа байхада, ондоогоор хэлэбэл, нааданай һүүлшын минутын гараад байхада, улаан-үдынхид өөһэдынгөө ворота руу харюугай бүмбэгэ алдажархёо. Энэ бүмбэгэ сохижо оруулаад байхадаа, Новосибирскын «Чкаловецай» футболистнууд олиггүйгөөр баярлаа һэн. Заримашуулынь, хараха янзада, алдуурһан эмниг мориндол дэбхэрэлдэжэ, собхоролдожо байгаад гүйлдөө. Баярлаһаниншье удхатай. Хоёр очко алдахын орондо айлшад нэгэ очко олзолбо ха юм.

Харин улаан-үдынхид иигэжэ нэгэ очко алдахадаа, урмаа хухараа һааб даа. Өөрынгөө талмай дээрэ шүүжэ ябатараа алдажархихада нээрээһээшье юун һайн байха бэлэй. Һүүлшын минутын сэн улаан-үдынхидтэ яһала үнэтэйхэн байба бшуу. Нэгэдэхеэр, айшадтаа нэгэ очко бэлэглээ, хоёрдохёор, турнирай таблицадахи байдалаа мүртэйгөөр һайжаруулаагүй. Өөрынгөө талмай дээрэ тэнсэжэл, халтад гэхэдээ шүүгдэжэл ябаа һаа, хаана холо һүрэгдэхэ бэлэй. Аргагүй ха юм.

Уржа үдэшын нааданай үедэ алишье талаһаа олон бүмбэгэ согхигдожо оруулагдахаар байгаа. Урдынхидаал мэтэ, «Сэлэнгын» добтологшод аятай зохид байдалһаа, халагни-халаг гэмэ дүтэхэнэһөө бүмбэгэеэ нэгэн гэбэл, тэнгэри өөдэ, үгы гэбэл, хэды метр воротагай хажуу тээгүүр шурьюулжархиха юм. Энэнь харатай даа. Хэдыдэхиеэ иигэжэ наадана гээшэб?! Тиихэдэ вратарь В. Титов гайтайхан байдалда, абархын аргагүй гэхээр 2—3 бүмбэгэ абараа һэн. Зүгөөр Новосибирскын футболистнуудта аза талаан нэгэ багал буруулаа. Тэдэнэй сохиһон шанга гэгшын хүсэтэй хоёр бүмбэгэ воротагай сахыень хоёр дахин тудаа. Нэгэ хэдыхэн сантиметрээр сахын дотор хажууень оно даа, бүмбэгэ маргалтагүйгөөр сеткэ соо монсогошохо байгаа.

Уулзалгын хоёдохи хахадай эхилээд нэгэ хэды минутын үнгэрөөд байхада талмайн эзэд добтолжол мэдэбэ. Талмайн эзэд хооһон тоотойгоор тэнсэхэ дурагүй, тиимэ зорилго табиһан байгаагүй ха юм. Иимэ нэгэ добтолгын үедэ Новосибирскын футболистнуудай ялын талмайхан дээрэ хүл хөөрсэгэнөөн болобо. Энэшье, тэрэшье командын хүбүүд үрдиилдэжэ байгаад, бүмбэгые үдьхэлжэ мэдэнэ. Энэл үедэ «Сэлэнгын» футболист Алексей Кизеев түрүүшын бүмбэгэ сохижо оруулаа һэн. Саашань юун болооб гэхэдэ, айлшад диилдэһэн байдалһаа мултархын тулада аһан шадалаараа, бүхы командаараа урагшаа тэгүүлжэл, тэгүүлжэл мэдээ. Яажашье, хайшаншье гэжэ һаань, харюугай бүмбэгэ оруулха гэһэн зорилго табиһан байгаа ха юм. Харин тиихэдэнь улаан-үдынхид эршэгүйгөөр наадажа, эсэнтэшэһэн хэбэртэй байба. Тиигэһээр лэ байтарнь үнөөхи урагшагүй ная юһэдэхи минута хүрэжэ ерээ һэн. Уулзалга тэнсэлгээр дүүрээ.

С. БИЛЧИРОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси тухай информационно мэдээсэл. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй тогтоолнууд. «Хании халуун оршон байдалда» — нүхэр Л. И. Брежневэй, ... Брандтын хэлэһэн үгэнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда «Хүндэ хүшэр километрнүүд» — В. Николаевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда «Хүдөөгэй ажалшадай ашаа туһада» — А. Именохоевой статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда «Хүхюу сэнгүү оршон байдал» — Д. Полищук, ... Сердобольскиин корреспонденци. «Ургаса баярлуулха» — Д. Дубровскаягай статья.

СЭНХИР ЭКРАН

УЛАСХООРОНДЫН КООПЕРАЦИИН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 10.35 — «Харгыгаар ябалгын аюулгүйе сахиха». 11.05 — Документальна фильм (үнгэтэ). 11.25 — Спортын программа. 12.10 — «Ерыш наашаа, онтохон!». «Петушок и подсолнух» — Тулын куклын театрай зүжэг. 12.50 — Һүүлэй һонин. 13.00 — «Мүнөөдэр — Уласхоорондын кооперациин үдэр». Центросоюзай түрүүлэгшэ А. А. Климовтэй хөөрэлдөөн. 13.30 — «Ороной космонавтикын хүгжэлтын шатанууд». 14.00 — «Үглөөнэй почто». Хүгжэмтэ программа. 14.30 — «Элүүр энхэ байлга» — тележурнал. 15.00 — «Этигээ һаа, этигэты». 16.00 — «Телевизионно экран дээрэ түрүүшынхеэ». Совет Армиин Центральна академическэ театрай Н. Думбадзиин «Не беспокойся, мама» гэжэ зүжэг. 18.30 — «Время». 19.00 — Совет дуунай концерт. 19.40 — «Музейнүүдээр, выставкын залнуудаар». Кусковой керамикын музей. 20.10 — «Манай үйлсэ», «Садовое кольцо», «Садово - Черногрязская». 21.15 — «Сэнхир галханай хуудаһануудаар. 22.10 — «Ороной космонавтикын хүгжэлтын шатанууд». 22.40 — «1975 оной дуун». 23.05 — Спортын һонин. 24.00 — «Время».

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1975 оной июлиин 5. ☐ 4-дэхи хуудаһан ☐ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-02430. Заказ № 00444